

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS

JÚN ♦ ČERVEN ♦ CZERWIEC 1972 ♦ CENA 1 ZL

6.

Několik pohlednic. Obyčejné listky a kolik vzpomínek mohou vyvolat. Prohlédněte si pohlednice na naší obálce, které nám zaslal kraján Vladimír Hess z Lublina. Řekněte, není sbírání starých pohlednic příjemným koničkem?

1. června ukončil dvoudenní oficiální návštěvu v Polsku president USA R. Nixon. Vyvrcholila podepsáním společného polsko-amerického komuniké. Dokument podepsali: za Polskou lidovou republiky Edward Gierek, za Spojené státy americké R. Nixon.

Snímek CAF

PO NÁVŠTĚVĚ R. NIXONA V SSSR A PLR

V politické publicistice celého poválečného údobi se snad nejčastěji vyskytovala slova mír a válka. A to ve všech pádech. Avšak teprve po podepsání na Kremelu dne 26. května 1972 generálním tajemníkem ústředního výboru KSSS L. I. Brežněvem a presidentem USA R. Nixonem smlouvy a dočasné dohody o omezení jak útočné, tak i ochranné strategické zbraně lze říci, že naděje na trvalý mír ve světě má solidní základnu. Touto základnou je právě výše uvedená smlouva mezi dvěma nejmocnějšími zeměmi světa, Sovětským svazem a Spojenými státy. Tato smlouva není první, která byla uzavřena mezi SSSR a USA ve věci jaderné zbraně. První se týkala zastavení pokusů s jaderou zbraní na pevnině, ve vzduchu a pod vodou. Druhá smlouva se týkala zákazu šíření jaderné zbraně. Ale smlouva z 26. května t. r. poprvé obsahuje dohodu o omezení počtu strategických jaderných zbraní. Sovětský svaz a Spojené státy souhlasí s omezením strategických obranných zbraní na 200 raket v každé zemi s přesnou lokalizací, dále se zmrazením zásob strategických útočných raket a s redukcí ponorek s odpalovacím raketovým zařízením. Tímto způsobem budou omezeny závody ve zbrojení a vytvořeny další podmínky pro uzavírání podobných smluv v budounosti. Současně je to dobrý příklad pro další země světa.

Takto se zásady mírové koexistence — tato základna zahraniční politiky Sovětského svazu a dalších zemí socialistického tábora — dnes staly nejdůležitějším činitelem světové politiky. Za dnešního rozvoje světové techniky pouze sebevrah může soudit, že existuje jiná základna pro udržování vztahů mezi státy s různým společenským zřízením, než mírová koexistence. To, že velké nebo malé státy se liší ideologií, různými názory na určité politické otázky a ani jiné rozdíly nemohou být překážkou při uzavírání vzájemně prospěšných dvoustranných nebo monostranných dohod, při setkáních, rozhovorech a rozvíjení normálních styků na základě suverenity, rovnopravnosti, nezálohování do vnitřních záležitostí.

Ve společném sovětsko-americkém komuniké o tom čteme: „Obě strany kladně hodnotí výsledky dosažené v průběhu sovětsko-amerického jednání na nejvyšší úrovni. Po posouzení nejrůznějších bilaterálních sovětsko-amerických vztahů se obě strany shodly na tom, že zlepšování vztahů je možné a žádoucí. To přispěje k rozšíření dvoustranné spolupráce v oblastech společného zájmu stejně jako v oblastech dotýkajících se míru a mezinárodní spolupráce.“ Z téhož komuniké se dovidáme, že kromě nejdůležitější otázky, již je omezení strategické zbraně se SSSR a USA dohodly o řadě dalších důležitých záležitostí. Obě strany se rozhodly rozvíjet obchodní a hospodářské styky, předcházet konfliktům na mořích, rozšířit vědeckotechnickou spolupráci, mírově využívat kosmického prostoru, spolupracovat ve zdravotnictví, při ochraně životního prostředí, věst výměnu ve vědě, technice, školství a kultuře. V oblasti mezinárodní politiky SSSR a USA mají v úmyslu vynaložit další úsilí, aby zajistily Evropě

mírovou budoucnost, jsou připraveny se hrát příslušnou úlohu a přispět svým podílem k mírovému vyřešení situace na Středním východě a aktivně se zúčastní jednání, jejichž cílem bude zastavení závodů ve zbrojení. Strany budou usilovat o zvýšení účinnosti OSN a budou podnikat vše nezbytné pro podporu činnosti směřující k zajištění míru. Každá ze stran vyložila své stanovisko k pokračující válce ve Vietnamu a k situaci v celé Indochíně.

Návštěva prezidenta USA R. Nixonova v Polsku se uskutečnila po významných moskevských dohodách. Ještě na letišti Okęcie, těsně po přiletu do našeho hlavního města, president Nixon prohlásil, že cílem jeho návštěvy v Polsku a v jiných zemích „je výstavba nových základů pro světový mír“. Důstojně a pohostinně, s myslí o míru, vítali obyvatelé hrdinné Varšavy nejvyššího představitele Spojených států.

Pobyt R. Nixonova v naší zemi trval pouze 24 hodin, ale jeho výsledkem a zvláště výsledkem jednání R. Nixonova a Edwarda Gierka je zahájení nového, důležitého úseku v dějinách polsko-amerických styků. Ve společném polsko-americkém komuniké se prohlašuje, že: „Během jednání obě strany si se vzájemným prospěchem vyměnily názory na mezinárodní problémy, které jsou předmětem obzvláštního zájmu a projednaly otázky dvoustranných styků.“

Jednání bylo upřímné, konkrétní a konstruktivní. Probíhalo v ovzduší naplněném snahou o lepší pochopení vzájemných postojů a rozšíření a prohloubení vzájemných styků.“

Velký politický význam má ta část komuniké, v níž se praví, že: „Obě strany uvítaly s uspokojením smlouvu mezi PLR a Německou spolkovou republikou podepsanou 7. prosince 1970, která také obsahuje rozhodnutí týkající se hranic.“ Dále se v komuniké zpřesňuje již konkrétní spolupráce mezi Polskem a Spojenými státy v hospodářské, vědeckotechnické a kulturní oblasti a další styky, např. turistiké.

Moskevské smlouvy rychle přinášejí ovoce. Polsko — země ležící uprostřed Evropy — socialistický stát, od počátku lidové vlády působící v oblasti mírových snaž, ještě jednou ukázalo celému světu svou aktivní činnost pro upevnění míru a zmírnění napětí, což také potvrzuje společné polsko-americké komuniké. Ačkoliv je ještě příliš brzy na provedení hluboké analýzy politických událostí, které se odehrály koncem května a počátkem června letošního roku, lze již dnes říci, že setkání, jednání a moskevské i varšavské smlouvy a další jevy doprovázející tuto závažnou událost výrazně ukazují, že svět z rozcestí, na němž se nacházel před těmito událostmi, byl zaveden na cestu, jíž vytyčuje ukažatel s nápisem: Směr mír!

I když o tom všem dnes přemýslíme, nemůžeme ještě odpovědět na otázku jak dlouhá bude tato cesta k dosažení všeobecného míru ve světě. Nicméně, již nyní miremlovní lidé na naši zeměkouli mají upřímnou radost ze směru, jímž se ubírá světová politika.

PRE MIER V A BEZPECNOST

3. jún 1972 sa mimoriadne významne zapísali na stránkach súčasných dejín. Tento deň totiž nadobudla platnosť zmluvy Nemeckej spolkovej republiky s Poľskom a Sovietskym zväzom, ktoré sú posledným politickým aktom v rade riešení následujúcich po porážke nemeckej riše. Zanedlho bude nadviazanou diplomatické styky medzi Poľskom a NSR. Ten isty deň nadobudla platnosť štvorstrannej dohoda o Západnom Berline a tranzitnej dohoda podpísaná medzi NSR a NDR, v ktorej po prvykrát od znaku oboch nemeckych štátov NSR uznaná zvrchovanosť Nemeckej demokratickej republiky.

Tak teda po štvrtstoročí popierania v Západnom Nemecku historických následkov a neodvratiteľných zmien, aké nastali po roku 1945 a po dvoch rokoch ostrého politického boja Brandtevoj vlády v západnom parlamente, revanšistické a revisionistické sily v NSR reprezentované opozíciou stihla porážku. Týmto politická mapa povojsnej Európy, v tom aj súčasné pozské hranice na Odre a Lužickej Nise, ako aj hranice územia obývaného nemeckým národom, boli uznané za konečné a nemarušiteľné dnes i v budúnosti.

Ratifikácia a nadobudnutie platnosti oboch zmlív a ostatných dohôd je predovšetkým významnou mierovou politikou Sovietskeho zväzu a krajín, aby sme mohli prispieť k dalsiu uvoľneniu napäťia v Európe i vo svete a účinne stavať sa proti všetkým silám, ktoré nevedia alebo nechcú vodiť závery z dejín.

Adam Chalupec

BLÍZKY VÝCHOD

Pred piatimi rokmi Izrael pristúpil k ďalšej etape 20ročnej politiky expanzionizmu a začal prudkú totálnu vojnu proti trom arabskym krajinám: ZAR, Jordánsku a Sýrii. Cieľom útoku na pevnine a zo vzduchu boli nielen vojenské objekty, ale aj mestá a sídliská. Nečakany úder spôsobil, že agresor obsadiť egyptsky poloostrov Sinaj, sýrske pohorie Golán a jordánske Zajordánsko. Viac ako dva milióny Palestincov boli vysídlené alebo ušli pred izraelskym terorom.

Uplynulo už päť rokov od neslávneho 5. júna 1967 a agresia nadálej trvá. Každý deň píše jej novú kapitolu. Blízky Východ je ďalej nebezpečnou oblasťou a stále ohrozuje svet možnosťou novej vojny. Nadalej trvá blokada Suezského prieplavu.

Izrael sa neusiluje o mierové riešenie a nemožno počítať, že rýchlo zmení túto takтиku. Neupustil totiž od svojich základných cieľov uvedomujúc si, že pri mierovom riešení musel by vrátiť obsadené arabské územia. Spojené štáty podporujúc Izrael, tesne pred agresiou mládež a neskôr celú vec pretahovali počítajúc s pádom nasádzím a oslabením zväzkov medzi arabskymi krajinami a socialistickými krajinami. Ale tiež výpočty sa nespĺnili. Zmenila sa však realita v arabských krajinách.

Dnešný Egypt už nie je onou slabou krajinou z roku porážky. K pokrokovým arabskym krajinám, okrem troch federatívnych štátov, pribudli štyri iní štáty, silnejšie ako boli počas agresie. Ich pokrokové vnútorné premeny pokračujú. Upevňujú sa ich zväzky so socialistickým táborem. Dokazujú to zmluvy o spolupráci, ktoré minulý rok podpisali Egypt a Irak so Sovietskym zväzom.

Všetko čo sa týka nafty na Blízkom východe má obrovský význam pre naftové monopoly. A práve pred niekoľkými dňami, podobne ako Alžírsko, aj Irak a Sýria poštátili svoje základné bohatstvo, akým je práve nafta. Dá sa očakávať, že tento krás zopakujú aj iné arabské krajiny. Sú to najcitolnejšie a pre záujmy západnej ekonomiky najnebezpečnejšie údery.

Pred arabskými krajinami sa začína stále zreteľnejšie čírat — hoci snaď ešte v ďalekej budúnosti — spravidlivé významstvo vo vojne, ktorá politicky a hospodársky nadálej trvá. Agresia nemôže byť odmeňovaná.

A.A.

25. VÝROČIE RSW „PRASA“

Naše vydavateľstvo RSW „Prasa“, ktoré už štrnásť rokov vydáva nás časopis oslavilo svoje štvrtstoročie. V tom období RSW „Prasa“ dosiahla pekné výsledky vo svojej vydavateľskej činnosti. Tým, ktorí majú najväčší podiel na dosiahnutých výsled-

koch, pri priležitosti 25. výročia odovzdali štátne vyznamenania, ako aj individuálne a kolektívne odmeny a diplomy za dlhorocnú obetavú prácu. Slávnosti sa zúčastnili predstaviteľia najvyšších stranických a štátnych orgánov.

Kolektív našej redakcie pri tejto priležitosti srdečne blahozelá a d'akuje tým všetkým z RSW „Prasa“, ktorí nás tlačia a v rámci každodennej spolupráce pomáhajú v riešení bežných záležostí spojených s vydávaním Života.

SIAHÁT PO REZERVÁCH V POL'NOHOSPODÁRSTVE

Základný smer činnosti strany spočíva v súčasnosti v tom, aby využil preďalší rozvoj krajiny a pre dobro všetkých pracujúcich existujúce výrobné možnosti tak v priemysle, ako aj v pol'nohospodárstve. Je to dôležité najmä roku 1972, lebo od výsledkov dosiahnutých tento rok závisí ďalší úspech realizácie tejto päťročnice.

Práve preto, vedenie našej strany a vlády pozorne sleduje plnenie úloh a zároveň poukazuje na rezervy, ktoré predsa existujú v každom priemyselnom podniku a na každom gazonovstve. Každý kto pozoruje rozvoj a sám sa na ňom aktívne zúčastňuje na svojom pracovisku vie, že hospodárska situácia krajiny sa tento rok — podobne ako vlni — vyvíja priaznivo.

V poľnohospodárstve pokračuje ďalší rozvoj chovu a živočíšnej výroby. Počet ošípaných sa zvýšil o 16% v porovnaní s uplynulym rokom. V I. štvrtku t.r. v porovnaní s analogickým obdobím minulého roku výkup dobytka stúpol o viac ako 34% a mlieka asi o 19%. Samozrejme tieto údaje sú povzbudivé,

ale nesmieme zabúdať, že vlni výkup nebol nijako vysoký.

Priaznive zmeny nastali aj v rastlinnej výrobe. Dobre prebiehalo jarné seba, ktorá sa aj skončila skôr ako obyčajne. Ale týmto sa nemôžeme usporiť. Ako ukázali aprílové schôdzky roľníckych krúžkov — v máji sa už konali okresné konferencie — tato masová roľnícka organizácia chce byť skutočne stimulantom zelenej revolúcie v pol'nohospodárstve, ako to výstižne povedal člen roľníckeho krúžku zo Súchej Góry, M. Marcinak.

Aké teda hlavné úlohy stojia pred každým gazonovstvom a každou dedinou.

Tejto otázke bola venovaná ceľopolská porada aktív v máji t.r. K popredným úloham, čo zdôrazňovali vo svojich prejavoch tak činitelia ústredných, ako aj miestnych orgánov, patrí obhospodárenie každého kúsku pôdy. Pôda je na to, aby rodila a to výdatne. Musíme urobíť všetko, aby náležite využívali a pastviny, lebo je to najlacnejší zdroj krmovín. Seno treba kosiť v termíne, aby netratilo výživnú hodnotu.

Vyplatí sa pripomenúť, že ten kto na jeseň nezasial medzikultúry, napríklad žito s lucerkou alebo vŕčim bôhom veľa stratil. Ak v júni a júli nevyužijeme príležitosť, budeme mať ťažkosti so záplnením silážnych jám.

Ked' chceme správne využiť svoju pôdu musíme pouvažovať, aby si zvolil takú štruktúru pestovaných obilní a okopanín, ktorá by predovšetkým zaisťila vlastnú krmovinovú základňu.

Ked' už hovoríme o chove, tento sa bude ďalej uberať smerom čo najlepšieho využitia biologických podmienok dobytka o ošípaných. Aby sme zlepšili rasu dobytka násmeňme dovoľiť zabijať teľatá, ktoré budú východiskom pre zvyšovanie stavu kráv a jatočného dobytka. Je to jedna z najdôležitejších úloh. Témou dňa, ktorá je v strede pozornosti tak agronomickej služby, ako aj samotných roľníkov je rozvíjanie specializácie gazonovstiev. Je to dôležité najmä v podhorískych oblastiach, kde mnohé gazonovstvá môžu si vypracovať veľké zisky, keď sa budú vo veľkom meradle specializovať na chov oviec. Povzbudzujúcim činiteľom sú tu aj

nové ceny za baraninu a prémie za vlnu.

Štát zvýšil prostriedky na urýchlenie výstavby a opravy inventárskych budov, vytvoril lepšie úverové a materiálové podmienky. Napríklad tento rok vidiek kúpil skoro o 400 000 ton cementu viac, ako v tom istom období r. 1971. Je to dôkazom dynamičnosti vidieckej výstavby. Chceme, aby sa na vidieku budovalo viac bytov, maštali, chlievov a iných hospodárskych stavieb.

Vznikajú aj lepšie a výhodnejšie podmienky pre organizovanie rôznych form kolektívnej práce. Chovateľské kolektívy, súčinnosť vidieka pri obhospodárení úhorov prostredníctvom družstiev a roľníckych krúžkov sa budú podporovať.

Všetky tieto otázky budú predmetom rokovania na vidieckych schôdzkach v júni t.r. Je potrebné, aby nás aktív a čitatelia nášho časopisu, ktorí už neraz sa prejavili z dobrej stránky, zaujali aktívny postoj pre dobro dediny na Spiši a Orave, ako aj v iných oblastiach.

(p)

Oblúkovičitý kamenný val vyčnievajúci z mora vyznačuje hranice budúcej pevniny. Voda, ktorá je nim uzavretá zmizne, bude zasypaná. Už teraz šliame po úzkom pruhu násypu, ktorý vytlačil more z bývalej pláže a je prvým kúskom vytrhnutého moru. Celá plocha ohraničená násypom má 42 ha. Práve o tú plochu sa zanedlho zväčší územie našej krajiny.

Sme na stavbe Severného prístavu v Gdansku, gigantickéj námorenej investícii, ktorá má obrovský význam pre naše morské hospodárstvo. Od samého začiatku pozorne sledujeme priebeh výstavby. Dnes ďalšia zpráva o jej aktuálnom stave.

Vo vode ohrazenej násypom pracujú baranidlá, ktoré do morského dna zatíkajú oceľobetonové nosné stĺpy pre budúce pracovné nábrežie. Po násype jazdia nákladné autá plné ľažkých balvanov na stavbu budúci vlnolamov.

Na stavbe už použili 420 000 ton kameňov privezených sem z Dolného Sliezska a z Krakovského vojvodstva, tento rok treba ešte priviesť ďalších okolo 500 000 ton. Za mohutným kamenným valom, na budúcej vodnej ceste, ktorá povedie do prístavu, rýpadlá mohutnými lyžicami čerpajú z dna

stovky kubických metrov piesku a náplavov za hodinu. Vyťažili už skoro milión náplavov za hodinu. Vyťažili už skoro milión sedemsto tisíc kubických metrov z plánovaného množstva dvoch miliónov tristo tisíc.

Na pevnine budujú cesty, kopú základy pre budúce budovy, železničné telešá, spájajú oceľové stĺpy zatíkané neskôr do mora, robia nevyhnutne potrebné panely.

sad od brehu na vzdialenosť troch km. Budú uložené na dne, vyplnené pieskom a na vrchu spojené mohutnými oceľobetonovými doskami. Táto pevná hrádza zabezpečí prístav aj pred najväčšími víchricami. Potrebných je 100 takýchto debien; v suchom doku už od augusta každý mesiac spustia na vodu štyri.

Prvá etapa výstavby Severného prístavu potrvá do roku 1978. V tom čase

Ako prvá začne prácu uhoľná základnia. Prvá loď naložená v Severnom prístave vypláva na more o dva roky. Moderné zariadenia a tak isto moderná technológia prekladania umožnia nakladať na lode 50 000 ton uhlia za 24 hodiny a kapacita skladovacích priestorov bude činiť 400 000 ton uhlia.

Celý prístav sa buduje v znamení modernosti. Tak teda aj základňa na prekladanie tekutých palív bude vybavená moderným zariadením, ktoré dovolí vykladať tankové lode s rýchlosťou 100 000 ton za 24 hodiny.

Hlbka vody v Severnom prístave činí 16,5 m a vodnej cesty 17 m. Tieto hlbky umožnia vojsť do prístavu veľkým lodiam s nosnosťou 100 — 120 000 ton, čiže najväčším, aké v súčasnosti môžu vplávať na Baltické more. Ale to ešte nie je všetko, lebo lokalizácia prístavu pri poloostrove Westerplatte dovolí v budúcnosti pokračovať v ďalšej všeobecnej výstavbe tohto prístavného organizmu, čo by dočasne otvorilo cestu ešte pre väčšie lode. Opodstatnené sa teda hovorí, že Severný prístav je prístavom roku 2000.

Wanda Waligóra

SEVERNÝ PRÍSTAV VCHÁDZA DO BALTU POVRCH POL'SKA SA ZVÄČSÍ O 42 HA

V starom gdanskom prístave, pri Priemyselom nábreží, končia v súčasnosti výstavbu dvoch suchých dokov, v ktorých sa budú budovať mohutné debny s rozmerom 23×13×9 m. Práve z nich zostavia kostru konštrukcie hlavného vlnolamu v Severnom prístave. Debny vysoké ako trojposchodový dom, z ktorých každá váži 1300 ton sú stanú základom hlavného vlnolamu tiahnučého

tu vybudujú tri špeciálne prekladkové základne:

- uhlia, s kapacitou 5 mln ton ročne,
- ropy, s kapacitou 4 mln ton ročne v prvej etape,
- naftových výrobkov, s kapacitou 2 milióny ton preložených tovarov ročne.

POSLEDNÝ Z KRÁLOVSKEJ RODINY

V Gdynskom prístave vztyčili vlajku na nákladnej lodi Poľských oceánskych liniek — Zygmunt III. Waza. Ako siesta loď z „kráľovskej súkromie“ začne premávať na trati do východnej Afriky. Z 15 lodí tejto súkromie, ktoré doteraz vybudovali Lodenice Adolfa Warskiego v Stetíne, 9 pláva pod poľskou vlajkou (tri na trati do Severnej Ameriky). Zygmunt III. Waza bol poslednou „kráľovskou“ lodou vybudovanou pre poľské loďstvo. Lode z „kráľovskej súkromie“ sú úzko späté s dôležitými momentami v dejinách štetínskych lodeníc — v lodi Zygmunt Stary bola obsiahnutá miliónová tonáž z celkovej tonáže vybudovanej dovtedy v lodeniciach; Władysław Jagiełło bol spustený na vodu ako dvojstá loď v poradí; loď Zygmunt August obsahovala polodruhamilióntu tonu z celkovej tonáže spustenej na vodu a nad Władysławom Łokietkom prevzala patronát osádka lodeníc. Na snímke: Zygmunt III. Waza pripravený na vztýčenie vlajky.

Snímka: J. Uklejewski

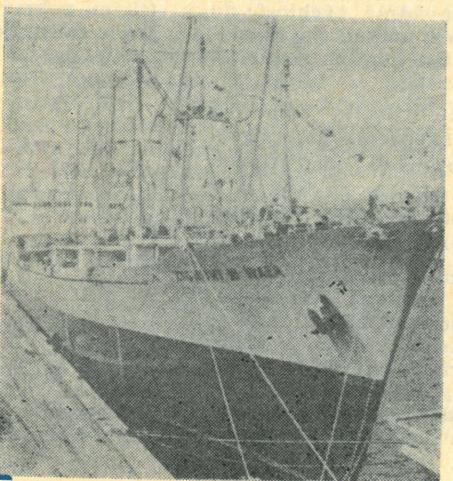
TISÍC PLAVIEB JEDNOŚCI ROBOTNICZEJ

V apríli vydal sa na svoju tisieču plavbu parník Jedność Robotnicza — druhá po Soldeku námorná loď vybudovaná v poľských lodeniciach (odozvaná Gdanskými lodenicami lodnej spoločnosti 29. decembra 1949). Počas svojej više dvadsaťročnej služby na mori táto loď prepravila skoro dva a pol milióna ton drobného tovaru, hlavne rudy a uhlia.

Snímka: CAF

NAJVÄČSI POESKÝ PLÁVAJÚCI DOK

V Závode na výstavbu dokov Gdanských opravárskych lodeníc začali budovať plávajúci dok s nosnosťou 25 000 ton, ktorý bude môcť prijímať lode do 65 000 DWT. Výstavba doku je nevyhnutne potrebná pretože pod poľskou vlajkou začali plávať lode s výtlakom viac ako 50 000 ton. Konštrukčné plány doku vypracovali v Projekčno-technologickej kancelárii Námorných opravárskych lodeníc pod vedením dr. inž. Eugeniusza Filipowicza. Dok dĺžky 230 m, široký viac ako 47 m a väžiaci 11 400 ton zmontujú zo 6 blokov spájaných na vode podľa metódy Lodeníc Parížskej komunity. Dok má byť odovzdaný do prevádzky v decembri roku 1973.

MORSKÁ KRONIKA

PRI PRÍLEŽITOSTI SVIATKU MORA, KTORÝ UŽ TRADICNE OSĽAVUJEME 29. JÚNA, UVEREJNUJEME NIEKOĽKO ZAUJIMAVOSTI Z MORSKEJ KRONIKY.

DRUHÁ VELKÁ LOĎ PRE PREPRAVU KUSOVÉHO TOVARU

Vo Swinoujści vztýčili vlajku na druhej poľskej lodi s výtlakom 55 000 ton, vybudovanej v Lodeniciach Parížskej komunity v Gdyni. Dostala meno Politechnika Szczecinska, čo bolo na príčine, že deň, v ktorom loď formálne prijali do počtu poľského loďstva, sa stal sviatkom na štetínskej vysokej škole technickej. Politechnika Szczecinska má značku lodenicej spoločnosti Poľskej námorenej plavby, ktorej patria lode s celkovou nosnosťou 1,2 milióna

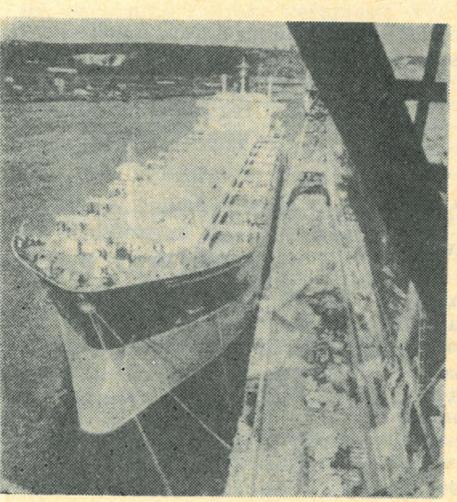
ton. Na snímke — Politechnika Szczecinska pri nábreží v materských lodeniciach, v ktorých prednedávnom spustili na vodu už tretiu loď z tejto súkromie, vybudovanú pre lodnú spoločnosť v Libérii.

Snímka: CAF — J. Uklejewski

LOĎOU DO NDR

Iste nás všetkých potešila zpráva, že Štetínska plavba otvorila stále linky osobnej lodnej dopravy do prístavov Nemeckej demokratickej republiky. Už od 1. mája lode typu Lilla Weneda premávajú každý pondelok a piatok zo Štetína do Uckermünde a každý utorok, stredu a štvrtok do Schwedt. Zároveň každý utorok a štvrtok budú premávať vodolety zo Štetína cez Swinoujście do Sassnitz a každú stredu a piatok do Stralsunda. Od 15. mája začala plavba na linkách zo Šwinoujścia do Uckermünde (štvrtok a piatok) a do Wolgastu (pondelok a stredu). Na našej snímke: lode Štetínskej plavby pripravené na tohoročnú plavebnú sezónu.

Snímka: CAF

STANISŁAW MONIUSZKO

STANISŁAW MONIUSZKO, veľký poľský hudobný skladateľ minulého storočia, tvorca poľskej národnej opery.

Pred sto rokmi, 4. júna 1872 zomrel vo Varšave veľký poľský skladateľ opernej a divadelnej hudby, lyrických balád a piesní Stanisław Moniuszko. Mal vynikajúci hudobný talent, bol vrejý vlastenec, verejný dejateľ, pedagóg a mal obrovský vplyv na rozvoj poľskej hudby. Získal si čestný názov tvorca poľskej národnej opery. Vo svojich skladbách a starostlivo vyberaných slovných textoch výdatne čerpal z bohatých prameňov národných a ľudových tradícií. Vnášal do ich obsahu romantizmus, vlasteneckosť a prvky folklóru, zobrazoval sociálne vzťahy, problémky dediny i dramatický, scénicky a hudobný dej. Jeho najvýznamnejšie opery *Halka* a *Strašidelný dvor* sú stále živé a tešia sa neslabnúcej popularite.

Stanisław Moniuszko pochádzal z poľskej šlachtickej rodiny, ktorá sa osídliala v Bielorusku. Narodil sa 5. mája 1819 v Ubieli, v oblasti Minska. Hudbu sa učil vo Varšave, neskôr v Minsku a kompozíciu študoval v Berlíne. Od roku 1840 skoro dve desaťročia žil vo Vilne. Bol organistom, dirigentom v miestnom divadle, vyučoval hudbu, písal a uvádzal svoje skladby. Medzi nimi roku 1848 sa konala vilnianská premiéra opery *Halka*, na libreto varšavského spisovateľa Włodzimierza Wolského (1824–1882). *Halka* bola vtedy ešte dvojaktovkou, ktorú Moniuszko v nasledujúcich rokoch nanovo prepracoval a rozšíril. Napokon sa Moniuszko usadil natrvalo vo Varšave. Nastúpil miesto ako operný dirigent vo Veľkom divadle, ktoré po úpadku Poľska pokračovalo v tradíciiach Národného divadla. Moniuszko bol profesorom kompozície na varšavskom konzervatóriu.

Už roku 1848 uviedli vo Varšave jednojstvovú Moniuszkovu spevohru

Loteryja, ale jeho meno preslávila až nová *Halka*, ktorej svetová premiéra sa konala 1. januára 1858 taktiež na scéne Veľkého divadla vo Varšave a mala obrovský úspech. *Halka* napísaná na ľudové motívy, svojim lyrickým ale i dramatickým dejom, obrazom triednych konfliktov, charakteristickými postavami z dedinského i šlachtického prostredia, ako aj plastickými scénami goralských tančov sa stala prvou, skutočne poľskou, národnou operou. Bola aj vzbúrou proti sociálnemu útlaku a navždy zapísala Moniuszkovo meno do dejín poľskej opery.

A tieto dedinky, neobvykle zaujímavé, boli odrazom tradícií vládnúcich v Poľsku a jeho historického vývinu. Prvé novodobé spevoherné dielo, drama per musica, neskôr pomenované operou, shliadla Varšava už r. 1628. Podobne ako v iných hlavných mestách vtedajšej Európy, aj tu boli to opery dovážané z Talianska, s talianskymi spevákmami a zabávali predovšetkým kráľovský dvor pridávajúc lesku viadárov. Prvá slovenská operná predloha v polštine bola prekladom Stanisława Serafina Jagodyńskiego talianského libreta k opere *Wybawienie Ruggiera z wyspy Alcyony*, ktorú kráľovi Vladislavovi IV. venovala skladateľka Františka Caccini, dcéra Giulia Cacciniego, jedného z prvých tvorcov opier.

Nova éra v opernej tvorbe nastala v Poľsku za vlády posledného poľského kráľa Stanisława Augusta Poniatowskiego. V záplave talianskych opier sa objavili prvé domáce opery, s ktorými sú spojené osudy skladateľov českého a slovenského pôvodu. 11. júla 1778 bol v divadelnej sieni Radziwiłłovského paláca vo Varšave uvedený vaudeville *Nędza uszczęśliwiona* s poľskými

Ľudovými motívmi, ktorý si získal meno prvej poľskej opery. Zložil ju Matej Kamieński na text prvého poľského libreta, ktoré na základe komédie Franciszka Bohomolca (1720–1784), napísal Wojciech Bogusławski, nazývaný otcom poľskej scény (1757–1829).

Na partitúre *Nędzy uszczęśliwionej* bola charakteristická poznámka: „Tieto spevy nie sú komponované módne, to ale preto, aby ich aj Poliaci spievali.“ Tieto slová napísal hudobný tvorca *Nędzy uszczęśliwionej* Matej Kamieński, skladateľ, hudobník a pedagóg, ktorý bol Slovákom. Narodil sa 13. októbra 1734, hudobné vzdelenie nadobudol vo Viedni a od roku 1760 sa natrvalo osídlil vo Varšave. Bol tu kapelníkom a učiteľom. Okrem spomenutej opery, napísal aj hudbu k ďalším vaudevillom, ktoré mali veľký úspech: *Zośka czylí żałoty wiejskie*, *Prostota cnotliwa*, *Balik gospodarski a Tradycja dowcipem załatwiona*. Skladal aj polonézy, omše a oratoria i kanátu... na slová Adama Stanisława Naruszewicza (1733–1796), na slávnosť odhalenia pomnika kráľa Jána III. Sobieskeho roku 1788. Matej Kamieński zomrel vo Varšave 25. januára 1821.

Úspech *Nędzy uszczęśliwionej* bol obrovský. Kamieński a Bogusławski tvorili domáce operné dielo vyvrátili vtedajší názor, že opery môžu písat iba Taliani, a že môžu byť spievane iba v ich jazyku. *Nędza uszczęśliwiona* zároveň určovala smer rozvoja poľskej opery v stanislavovskom období a razila cestu cez stále ešte dominujúce talianske vplyvy a tradičné predpojiatosť.

Počas kościuszkowského povstania veľkú úlohu v poľskom národnom repertoári zohrala najvýznamnejšia poľská opera 18. storočia *Krakowiacy i górale* s textom Wojciecha Bogusławského a hudbou Jána Stefaniho. Napísaná na motív ľudových tančov a spevov, po prvýkrát uvedená 11. marca 1794 po dnes sa hra a stále okúzľuje svojim pôvabom. Ján Stefan, hudobný skladateľ a huslista bol Čech. Narodil sa v Prahe roku 1746 a keď mal dvadsať päť rokov prestúpil do Varšavy kde bol koncertným majstrom kráľovského orchestra a neskôr kapelníkom orchestra Národného divadla. Napísal hudbu k radu komických opier a bol autorom cirkevnej hudby. Umrel

vo Varšave 24. februára 1829. Funkciu kapelníka v Národnom divadle „zdedil“ po nom jeho syn Józef (1800–1876), ktorý bol skladateľom mnohých operiet, skladieb pre klavír, ako aj učiťom hudby.

Vráfme sa k autorovi *Halky* a pripomeňme, že prišiel do Varšavy, keď krajina bola v ľažkej politickej situácii. Po porážke novembrového povstania (1830–1831) bola likvidovaná samostatnosť Kongresového kráľovstva. V porobenom Poľsku sa vzmáhal národný a politický útlak, ktorý spôsobil aj úpadok hlavného mesta zatlačeného do úlohy guberniálneho sídla; potlačalo sa všetky prejavy vlasteneckie a poľskej národnej tradície. Bolo to zároveň obdobie, ktoré sa vyznačovalo ozbrojenými národnoslobodzovacími bojmi Poliakov.

V tomto boji Moniuszko bránil národnú kultúru, svoju tvorbou obohacoval jej výsledky, pozdvihol poľskú operu na úroveň, ktorá jej získala ohlas v cudzine. Roku 1868 dirigoval v Prahe *Halku* sám Bedřich Smetana — otec českéj národnej opery (1824–1884). Predvedli ju v Petrohrade, Moskve a Kijeve. Rovnako veľký spech mali aj ďalšie Moniuszkove opery: *Flis*, *Hrabina* a jednoaktovka *Verbum nobile*.

Veľkou operou Moniuszku bol *Strašidelný dvor* s vlasteneckými prvkami, ktorú napísal po potlačení januárového povstania (1863–1864) na slová Jana Chęcińskiego (1826–1874). Jej svetová premiéra, ktorá sa konala 28. septembra 1865, vyzvala všeobecné nadšenie. Každé jej predstavenie po celé desaťročie, napriek zásahom cárskej cenzúry, sa menilo na vlastenecké manifestácie.

Svoju poslednú operu *Paria* uviedol Moniuszko roku 1869. Bol aj autorom vaudevillov: *Nocleg w Apeninach*, *Nowy Don Kiszt, Karmaniol, Jawnuta, Betly a Beata*. Skomponoval nádherné polonézy a mazurky, hudbu k baladám Mickiewicza a veľké množstvo lyrických piesní. K jeho tvorbe patrí aj baletná hudba: *Monte Christo*, *Na Kwaternku*, *Figle szatana*, hudba k niekoľkým divadelným hrám a ďalšie hudobné diela. Po Chopinovi bol najvýznamnejším poľským hudobným skladateľom minulého storočia.

Adam Chalupec

Scéna z Moniuszkovej *Halky*, prvej poľskej národnej opery, v inscenácii zo svetovej premiéry (II. dejstvo podľa súdobej rytiny).

MATEJ KAMIEŃSKÝ, skladateľ, hudobník a pedagóg slovenského pôvodu, hudobný tvorca *Nędzy uszczęśliwionej*, prvej v dejinách opery na poľské libretu, ktorej premiéra sa konala v júli 1778 r.

JÁN STEFANI — skladateľ a huslista českého pôvodu, hudobný tvorca *Krakowiacy i górale* na libretu W. BOGUSŁAWSKÉHO, najvýznamnejšej poľskej opery 18. storočia.

Železničari sľubujú, že budeme rýchlejšie cestovať vlačkmi PKP. Ministerstvo dopravy vypracovalo program zväčšovania rýchlosťí vlakov pre osobnú dopravu do 120 až 140 km na hod., a v budúcnosti do 180 až 200 km na hod. na magistrálech. Tento program sa bude realizovať v troch etapách:

Prvá etapa predpokladá postupné zväčšovanie rýchlosťí vlakov pre osobnú dopravu do 120 km na hodinu na dôležitejších tratiach podľa toho ako sa budú robiť generálne opravy trati.

V druhej etape sa bude postupne zavádzat rýchlosť do 140 km na hodinu na magistrálech, na ktorých je veľký cestovný ruch.

Konečne v tretej etape sa planuje zavedenie na niekoľkých vybraných magistrálech rýchlosťi 160 km na hod., a v budúcnosti — zvýšenie tejto rýchlosťi na 180 až 200 km/hod.

Program postupného zväčšovania rýchlosťí vlakov v Poľsku predpokladá aj zaistenie rýchleho spojenia v transeptnom ruchu ZSSR — NDR, z Varšavy a Pobrežia do Československa, zo všetkých vodných miest do Varšavy,

ako aj južného Poľska s baltským pobrežím. Tento program zahrnuje o.i. trate:

Varšava — Koluszki — Katowice;

**ZVÄČŠUJEME
RÝCHLOSŤ
VLAKOV**

Varšava — Działdowo — Gdańsk; Terespol — Varšava — Poznań — Kunowice;

Vratislav — Opole — Katowice — Krakov — Rzeszów — Przemyśl;

Vratislav — Poznań — Stettin;

Bydgoszcz — Tczew, ako aj „poľskú Tokaido“ — novú magistrálu spájajúcu Sliezsko od Zawiercia s Varšavou, ktorá je projektovaná pre rýchlosť 200 km/hod.

Zavádzanie väčších rýchlosťí sa bude konať postupne na 200 — 250 km úsekok trate ročne.

Zvyšovanie rýchlosťí vlakov nie je jednoduché nakoľko si vyžaduje patričnú prípravu železničných telies, trakčného vedenia, rušnov a trakčných motorov dosahujúcich poža-

dovanú rýchlosť, konečné vagonov prispôsobených pre veľké rýchlosťi. Je to program, ktorého realizácia je vypočítaná na niekoľko rokov.

Nový cestovný poriadok, t.r. predpokladá zavedenie rýchlosťi 120 km/hod. na 205 km trati, ďalší o rok neskôr — na 200 trati, a o dva roky — na ďalších 250 km trati. Koncom budúceho roka bude úplne zrealizovaná oprava a modernizácia trate Varšava — Katowice.

(Kan.)

SETKÁNÍ SE SPISOVATELEM:

ANDRZEJ KUŚNIEWICZ

Andrzej Kuśniewicz — pan Andrzej, jak je nazýván ve varšavském literárním prostředí a což je projevem všeobecné sympatie, již se těší — mne přijal v malém bytě ve výškovém bloku. Moderní, jednoduché zařízení tvoří dobré pracovní prostředí a současně dává vyniknout několika zahráněným rodinným památkám: miniatúrami z osmnáctého století, dvěma portréty (francouzského pradědečka, který se po Velké revoluci usadil v Polsku a jeho polské manželky) a sloupkovým hodinám z období direktoria, které bily již v minulém století v haličském vesnickém domu pana Andrzeje.

Kuśniewicz nerad o sobě mluví. Je to tichý člověk, okouzluje zdvořilostí. Nemá rád popularitu. Svůj životopis nazývá „dost obvyklým, jako celého pokolení“; dvě světové války, činnost v protihitlerovském odbojovém hnutí, koncentrační tábory — takový byl úděl většiny Poláků...“ Nepronáší povrchní, efektní úsudky o literatuře. Je skeptikem, jeho práci charakterizuje autoironie, diskrétní vtipnost, distance — tedy vlastnosti, které lze jen stěží analyzovat. Na jeho složitou osobnost měly vliv vlastní zkušenosti a několik současné působících kultur: polská, rakouská a francouzská. Slavným se stal poměrně pozdě, ačkoliv úzký okruh náročných čtenářů hodnotí jeho dílo velmi vysoko. K jeho popularitě snad také přispěl nový povšechný zájem o půvab „krásné epochy“ a secesi.

O poezii pana Andrzeje dnes nebudeme hovořit. Stručně se zmíním o jeho próze. Postupně vyšly knihy: „Korupce“ (1961), „Eroica“ (1963), „W drodze do Koryntu“ (1964, cena II. stupně ministra kultury a umění) a konečně „Król Obojga Sycylia“ (1970) — tak se nazýval jeden rakouský jezdecký pluk v roce 1914. Román má několik motivů: známé historické události, proslulá špiónážní aféra plukovníka Redla, soukromý deník mladého důstojníka, vyšetřování vraždy v malém garnizonovém městečku; příznaky krize evropské kultury a rozklad společenského řádu na sklonku rakousko-uherské monarchie. Literární konstrukce činí knihu veleidlelem.

Posledním dílem jsou „Strefy“ (1971). Je to současný román popisující tři období života hrdiny: děství v době mezi dvěma světovými válkami v provinčním haličském městečku, ojedinělém svým kontrastem několika kultur, které okouzluje barevností a malebností; poválečné Polsko očima člověka, který se po letech vrací do vlasti a jejíž životní osudy postavily mimo společnost, stímenou stejnými zkušenostmi, zatímco dějinné události změnily země jeho dětských let; v závěru knihy se hrdina pokouší navázat prostřednictvím lásky kontakt s jiným pokolením, snaží se pochopit a zpřesnit novou životní situaci, v níž se ocitl, zařadit se do společnosti, přizpůsobit se nové skutečnosti. (Cena I. stupně ministra kultury a umění).

Čtenáři nám odpustí, že jsme uvedli pouze stručný nástin díla jednoho z nejlepších soudobých polských spisovatelů, jehož beletristika — nemluvě o poezii — by si zasloužila podrobnější studii.

Zahajují rozhovor se spisovatelem:

— Který svůj román máte nejraději?

— „Krále obou Sicilií“. Pokud mám vůbec rád to, co jsem napsal. Ne, nejsem spokojený. Nikdy! To je přirozené. Mám však rád svět, o němž jsem psal v té knize, svět mého děství. Vyrůstal jsem v okruhu působení rakouské kultury, první větší města, která jsem viděl, byla Vídeň, Štýrský Hradec... Bydlel jsem dokonce v Olomouci, můj strýc tam sloužil u 12. pluku dragounů a od té doby mám velmi rád Československo, těším se z úspěchů jeho literatury, filmu. Snad proto se tak rád vracím ve svých knihách do doby rakousko-uherské monarchie, že oblíbenou četbou mého mládí byl Švejk. Snažil jsem se psát „Krále obou Sicilií“ v literární

z něhož nic nelze vyřadit, protože každá součást je stejně důležitá. Tedy (ačkoliv to někdo může považovat za podivné a dokonce pohoršující) důležitá bude smrt Jeho císařskokrálovské Výsosti dne dvacátého osmého června a smrt mladé Cikánky Mariáky Hubanové přesně za měsíc, dvacátého osmého července téhož roku 1914. A snad i taková zdánlivě bezvýznamná událost jak skočí psa z prahu cikánské chýše k zakrslým zaprášeným akátům, mezi něž se pohnulo něco podezřelého a ševel větvíčky zimostrázu, mající ztěží definovatelný vliv na myšlenkový sled mladého Emila R. — se všim nutno počítat, to vše je pro někoho v určité chvíli nesmírně důležité, nic tedy nelze opomenout ani zlehčit.

— Nejste spisovatelem „lehkým“. Pro koho přelete, co soudíte o úloze literatury v dnešním světě?

— „Úloha literatury“ — jak ji chápalo XIX. století — náleží již do minulosti. Literatura je „náročná“, vyžaduje čas, přemýšlení, dobrou vůli čtenáře. Je přece hrou slučování dění, narázku, zámkou, která teprve čtenáři dovoluje oživit vizi líčených událostí, světa... Televize, film předkládají odběrateli „hotové“ dojmy; budou zatačovat masovou literaturu, zájmovou četbu. Samozřejmě, literatura bude vždy existovat, vždy se najdou lidé, kteří budou číst knihy. Kolik jich bude? Mnoho? Literatura bude kváskem, inspirací pro autory hromadných, vizuálních sdělovacích forem. Zajisté se obhájí divadlo, zvláště improvizované formy, něco jako komedie del arte, kabaret, angažující diváka jako spoluúčastníka zábavy. Všimněte si, že dnes ráda poetických děl vděčí za zachránění kabaretní písničce, např. interpretacím Ewy Demarczykovej. Věřím, že poezie se uhájí...

— Úspěch Vašich románů, které získávají stále více čtenářů, příčí Vašemu pesimismu. Daří se Vám obrana „ztracených pozic“ literatury. Co nyní píšete? Proléhá se, že nový román, jehož tématem je kontestační hnutí studentů na Západě...

— Nejraději bych o tom nemluvil, abych to nezakrkl... Zmínil jsem se někomu o té knize a ... přerušil jsem práci, zamýšlal něco jiného, má to být... Ne, neřeknu, jsem pověřitelný!

— Jste jedním z mála soudobých polských spisovatelů, kteří píší nejenom o otázkách, týkajících se pouze Polska. Výjimkou jsou „Strefy“, jež dostaly nejvyšší cenu.

— Stalo se, že před válkou, za války i po válce jsem bydlel na Západě. Řadu let, velmi důležitých pro utváření soudobého Polska, jsem nebyl ve vlasti. Existují mezery, které nelze vyplnit.

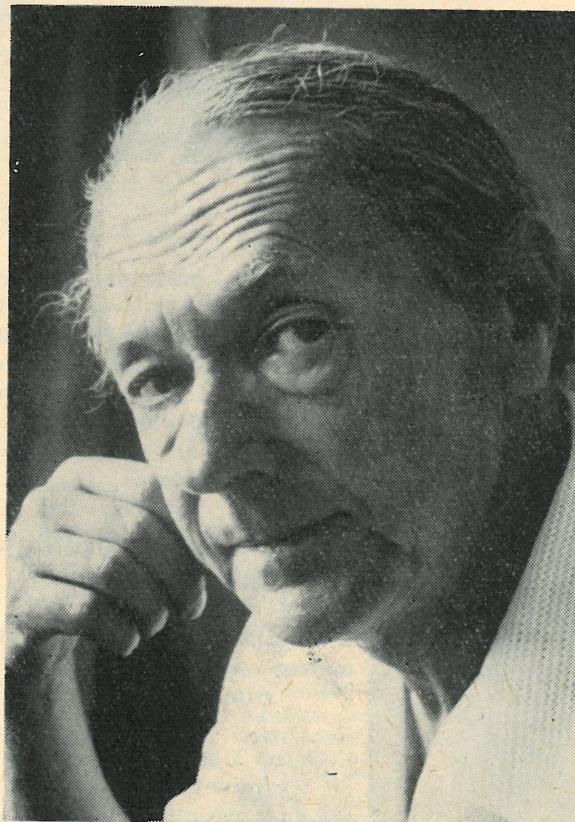
— Zajímá Vás film?

— Velmi. Shlédl jsem hodně filmů. Různých, nejenom veledeč — nakonec jich ani není tak mnoho. Každý dobré udělaný film je zdrojem výborového materiálu o lidech, o zycích, o životě v různých zemích. Se zadostiučiněním prohlašuji, že úspěchy československého filmu jsou imponující a dokazují, že literární materiál, který je inspiroval, je vynikající. Film ukazuje celkovou úroveň kultury — v tomto případě vysokou — mnogo výrazněji, než literatura. Také se k nám rychleji dostává a je komunikativnější, než literatura; přeložení a vydání knihy trvá příliš dlouho.

— Byly Vaše knížky překládány v Československu?

— „Eroici“ vydalo Nakladatelství politické literatury v Bratislavě v roce 1967. Velmi si vážím tohoto vydání kvůli znamenitému překladu Rudolfa Turni a pečlivé grafické úpravě.

Zaznamenal: ANDRZEJ STOJOWSKI

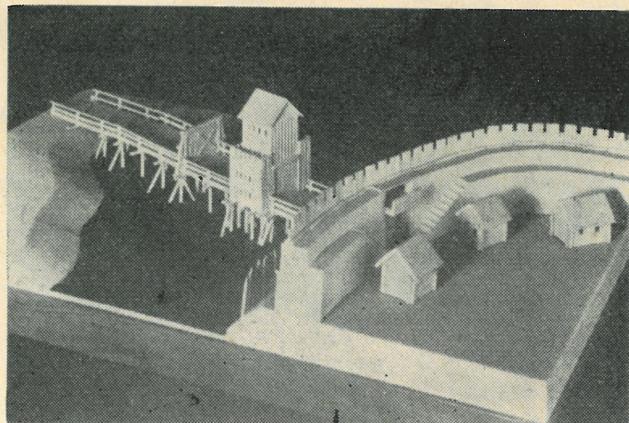
NELZE TEDY NIC OPOMENOUT ANI ZLEHČIT

konvenci tehdejší doby, mohl jsem si dovolit „hru“, pastiš.

— O spisovateli nejlépe hovoří jeho knihy a proto mi dovolte, abych uvedl úryvek z „Krále obou Sicilií“:

„Opakujeme: všechna ta fakta s rozdílným objektivním významem, avšak všechna subjektivně platná, tedy stejně závažná, tvoří nerozdílný celek,

VELKÁ MORAVA V LENIN-GRADĚ A V MOSKVĚ

V uplynulých týdnech probíhala v Leningradě a v Moskvě výstava Velká Morava, která k sobě soustředila zcela mimořádnou pozornost sovětských přátel, odborníků i široké veřejnosti. Vedle proslulých šperků upoutaly zájem diváků i četné rekonstrukce velkomoravských staveb, které umožňují vytvořit si představu o staviteelském umění a technických znalostech Velkomoravanů. Rekonstrukce ukazují, že šlo o skutečné mistrovství.

S příchodem křesťanství na Moravu, asi ve třicátých letech 9. století, dochází k stavbě prvních zděných kostelů, při zániku Velkomoravské říše vesměs zničených. Pouze jejich základy po tisíc let zasuté v zemi vydávají svědectví o ušlechtilosti téhoto staveb. O jejich vzhledu si můžeme vytvořit představu jen pravděpodobnými rekonstrukcemi.

Největší soustředění sakrálních staveb se objevilo v Mikulčicích u Hodonína, ve Starém Městě u Uherškého

Hradiště a v jeho okolí. Také na velkomoravském hradisku Pohansku u Bréclavi byl odhalen základ kostela a na bratislavském Hradě torzo trojlodní baziliky.

Pravého mistrovství dosáhli Velkomoravani při stavbách opevnění. Dokazují to zvláště výzkumy v Mikulčicích, kde je dnes již možno rekonstruovat rozsah jak knížecího hradu tak i několika předhradí. Hrad o rozloze šesti a půl hektaru s několika kostely, trojlodní bazilikou a knížecím palácem byl silně opevněn mohutným valem, dubovými palisádami a vodním příkopem. Podobně byla opevněna i předhradí. Podařilo se také zachytit základy opevněného pilotového mostu vedoucího přes široký vodní příkop. V blízkosti mostu došlo dále k objevu zbytků 10 m dlouhých člunů zhotovených z dubových kmenů.

JOSEF POŠMOURNÝ
Snímek: Vojtěch Obereigner

900 MÍL AMAZONKOU

Už vyše deseti let popisují v najvzdialenejších přístavoch sveta a jedna z nich, m/s Kriván, je dokonca držitelkou svojrázneho rekordu — plavidlo sa až 900 mil hore prúdom najväčszej rieky v Južnej Amerike Amazonky.

Veľká morská cesta do ďalekých končín sveta vedie z Prahy — totiž taký názov „materského prístavu“ majú napsaný na korme všetky československé lode — cez Štetín. V Štetínskom prístave na nábreží, ktoré podnes menujú „československé“ sa nachádza základňa pre lode najrúnejšej československej linky spájajúcej túto krajinu s Kubou. Z desiatich námorných lodí s celkovou tonážou 120 000 DWT — štyri boli vybudované práve v Štetíne. Sú to lode s nosnosfou po šesť tisíc ton, z takzvanej horskej sérii, lebo každá z nich je pomenovaná podľa nejakej hory v Čechách alebo na Slovensku. Každá siedma tona tovaru preložená v Štetíne patrí ČSSR. Iba minulý rok preložili v tomto prístave 2,1 mln ton československých tovarov. O poprednej úlohe Štetína v tranzite československých tovarov rozhoduje predovšetkým výhodná vnútrozemská vodná cesta, po ktorej premávajú riečne lode. Praha je odtiaľ vzdialenosť iba 498 km, Plzeň — 569 a Brno — 607 km. Riečne lode sa plavia do ČSSR Odrou a kanálmami cez územie NDR, buď sa z nich tovary prekladajú na železničné vozne v riečnom prístave v Kožli.

Tovary sú rôznorodé. ČSSR dováža morskou cestou predovšetkým surovi-

ny. O. i. vlajková loď ČSSR m/s Vítkovice dováža železnú rudu až z Indie. Opačným smerom lode využívajú do sveta výrobky československého priemyslu. Popri tovaroch všeobecne známych na našom trhu sú aj také, na ktoré sa specializujú jednotlivé podniky. Ako zaujímavosť uvedieme jeden príklad: osobitný podnik z Liberce Glassexport dodáva morskou cestou do Toga, Libérie a iných afrických krajín — prázdné fláše. Tento krehký tovar balia veľmi zaujímavým spôsobom. Krabice s flášami pokrývajú v Liberci vo zvláštnych peciach polyetylénovým povlakom vďaka čomu v neporušenom stave sa dostávajú do tých najvzdialenejších krajín.

Napriek tomu, že ČSSR sa nachádza tak ďaleko od mora Československá námorná plavba sa nemôže sťaňovať na nedostatok námorníkov. Mnohých mladých Čechov a Slovákov láka romantika námorníckeho života, a spomienková kniha bývalého kapitána lode m/s Blaník J. Freya Loď — more — námorníci — má vždy mnohých čitateľov. Dôstojníci československých lodí reprezentujú až štyri generácie: najstaršia pochádza ešte zo srbochorvátskych námorníckych škôl, druhá získala vzdelenie na poľských námorných školách o. i. v Štetíne, tretia — v bulharskej Varne a štvrtá — v sovietskej Odese.

Popri odvážlivcoch tých, ktorí prežijú morské dobrodružstvo, ako si niektorí predstavujú povolanie námorníka, sú tu aj prví československí námorní jachtári. Tiež v Štetíne, a presnež v Štetíne, potešili početné výstavy výrobkovoučníkmi v Štetíne, odkiaľ minulého roku na jachte Šmiaľ vyplávali na more prví štyria jachtári z Českých Budějovic. Ešte ten istý rok našli následovníkov z iných miest v ČSSR.

M. Jurkowicz

Eskimáci žijúci na Aljaške sa obrátili na Federálny súd vo Washingtone so žiadosťou, aby rozhodol o prinavrátení územia, ktoré im kedysi patrilo. V opačnom prípade hrozia, že „vyhlásia vojnu“ Spojeným štátom. Táto požiadavka sa týka územia v severnej oblasti Aljašky pri zátoke Prudhoe, kde objavili pred tromi rokmi zdroje nafty, ktoré odhadujú na 2 až 4 miliardy ton.

Spoločnosť „Arctic Slope Native Association“ (ASNA), ktorú založili Eskimáci sa domáha toho, aby Federálny súd nariadił vláde štátu Aljaška, aby im vyplatala z titulu explóacie naftových prameňov 912 miliónov dolárov. A keďže na Aljaške žije v súčasnej dobe asi 55 000 Eskimákov znáci to, že každý z nich by dosnal vyše 18 000 dolárov a stal by sa tak bohatým človekom.

Eskimáci uvádzajú vo svojej žiadosti rad argumentov. Tvrdia napríklad, že Spojené štaty keď získali v roku 1887 Aljašku od cárskeho Ruska za sumu 7,2 milióna dolárov prevezli iba správu nad týmto územím. Celá krajina o rozlohe 1,5 miliónov štvorcových kilometrov ostala i nadálej majetkom miestneho obyvateľstva. Eskimáci sa odvolávajú i na to, že zákon, ktorý schválil Kongres v USA v r. 1884 jasne konštatoval, že získanie Aljašky od Ruska „v ničom nezmenšuje majetkové práva Indiánov a iných osôb, ktoré tu žijú“.

Kongres na svojom zasadení v decembri 1971 rozhodol opierať sa o tento zákon vrátiť Eskimákom 161 847 km štvorcových a vyplatiť im sumu 462,5 milióna dolárov. Okrem toho prisúdil Kongres Eskimákom jednorázové odškodné 500 miliónov dolárov od spoločnosti, ktoré ťažia naftu na Aljaške. Tento výrok Kongresu však Eskimákov vonkacom neuspokojil. Okrem kvóty, ktorú im priznali, požadujú ešte, aby sa im vyplnil podiel zo ziskov, ktoré dosahujú naftové koncerny z exploatacie nafty a zemného plynu. Okrem toho uplatňujú ešte i nárok na 284 812 štvorcových kilometrov zeme, t.j. na šestinu štátu Aljaška. Tento prípad musí znova posúdiť Federálny súd a ak vyhovie požiadavkam Eskimákov, tak sa môže štát Aljaška dostať — ako napísal denník New York Times — do vážnych finančných ťažkostí a nie je vylúčené, že by vláda tohto štátu musela podať demisiu.

—rf—

VYHLÁSIA „VOJNU“ SPOJENÝM ŠTÁTOM?

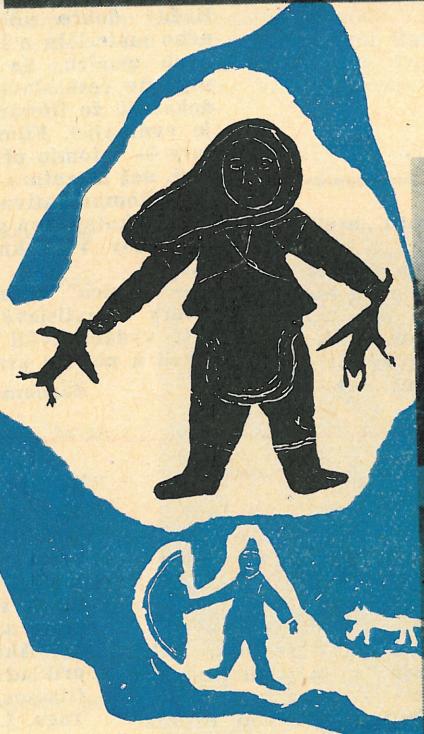

Eskimácka madonna. Eskimácke matky majú rady svoje deti, ktoré koja až do troch rokov. Voľakedy, keď sa žene v tomto období narodilo druh dieťa, obvykle bolo usmrtené, pretože dve deti by matka neuzivila. Vlavo: Tvár ekimáckeho loveca

Jeden zo známych eskimáckych rezábrov

Dr. Václav Šolc, CSc., Náprstkovské múzeum ázijských, afrických a amerických kultúr, Praha

Eskimáci žijú aj na susednom území, v severnej Kanade. Ale ich sídliská dnes vyzierajú úplne ináč, už iba niektoré rodiny žijú v tradičných eskimáckych iglu a iba starí ľudia pamäťajú časy, keď museli ťažko bojovať o svoju existenciu. Ich deti majú radostnejšiu budúcnosť

Největší počet aktuálně činných vulkánů je na Malajském souostroví (Indonésie) — 93 vulkánů povrchových a 2 pod vodou. Japonsko má 49 vulkánů na povrchu a 9 pod vodou. Ve střední Americe je jich 36, v Jižní Americe 30, na Kurylských ostrovech 34, na Kamčatce 22, na Islandu také 22. Nejznámější evropské vulkány — Etna a Vesuv — jsou v Itálii.

Největší výbuch z doposud známých sopoečných výbuchů byl zaznamenán v roce 1883. Byl to výbuch sopky Krakatau na jednom z malých ostrůvků nedaleko Jávy. Výbuchy bylo slyšet téměř v celém světě. Popel se dostal až do Evropy. Zahynulo 36 000 osob. Byly většinou smeteny do moře obrovskými vlnami, které zaplavily řadu ostrovů.

Nejsenzačnější zemětřesení prý způsobilo zatopení v moři celé pevniny legendární Atlantidy, která se nacházela mezi Evropou a Amerikou. Většina vědců však vůbec pochybuje o existenci takové pevniny.

Nejpodivuhodnejší úkazy byly pozorovány při katastrofě na ostrově Martinique způsobené neočekávaným výbuchem Mount Pelée v roce 1902. Plyny, které tehdy vycházely z kráteru, otrávily všechny živočichy v okruhu 10 kilometrů. Zemřelo téměř 30 000 lidí a zachánilo se jen dva. Stojí za zmínku, že těsně po katastrofě se začala z kráteru vynořovat skalnatá jehlice, jejíž vrcholky se nachází ve výši

1 617 metrů nad hladinou moře. Jako svíce tkví té měř 300 metrů nad vrcholkem vulkánu.

Nejospalejší sopkou je japonská Fudžijama. Dříme bez přestávky už celá staletí.

Nejjzáhadnejší vznikl vulkán Paricutin. Jednoho dne se ze škvíry v půdě na poli mexického vesničana (v okolí městečka Uruapan) začal vydobývat dým. Vesničan škvíru pečlivě zasypal, protože soudivil, že se nejspíše páli uschlé listy. 20. února roku 1943 vybuchl náhle ze škvíry sloup páry, země se

dnech již 150 metrů; ve třetím měsíci byl vysoký 300 metrů.

Nejotřesnější dojem města zničeného vulkánem vyvolávají Pompeje, které byly vykopány z lávy a popele po výbuchu Vesuvu v 79. roce našeho věku. Obzvláště kostry lidí a zvířat, ustrnulé v pozicích, v jakých je překvapila katastrofa působí otřesně: pes vypjatý ke skoku, manželé ve smrtelném objetí, lidé, kteří se chtěli ukrýt pod zemí před rozžahovným popelem, padajícím z nebe.

Nejpůsobivější obraz katastrofy podává manuskrypt Pliniuse mladšího, popisující poslední dny Pompejí. Jeden úryvek zní: „Začal padat popel, zatím ještě řídky; ohlédl jsem se a uviděl jsem, že nás začíná obkllopovat tma, ale ne taková, jako v noci, leč podobná do oné, jež nastává v uzavřené místnosti, když vyhasne oheň. Ženy naříkaly, děti plakaly, muži křičeli; jedni plakali nad sebou, druží nad svými bližními; někteří ze strachu před smrtí žebraли o smrt; mnozí spínali ruce k bohům, ale většina tvrdila, že bohové již nejsou, že svět prožívá svou poslední, věčnou noc.“

Největší užitek z vulkánů v současné době mají Islandané. Teplou vulkanickou vodou ohřívají byty; dokonce ji používají v oranžériích, v nichž pestují ve velkém zeleninu a jižní ovoce, ačkoliv klimat je zde na severu velmi ostrý.

Nejvyšším vulkánem na světě je Aconcagua (7 055 m), nejvyšší štít Ameriky.

VULKÁNY nej... nej... nej...

chvěla a nastoupil silný výbuch. Podzemní otřesy byly zaznamenány dokonce v New Yorku a Jižní Americe. Tvorící se vulkán v prvních dnech chrlil obrovské balvany velikosti několika krychlových metrů. Později se ukázal popel, který při opadání navrstvil jehlan sopky. Během první noci činnosti vyrostl vulkán do výše 40 metrů a po dvaceti

Plnoprávny občan, starostlivý a verný manžel, štyridsať jedenročný Willibald Herzchen sa práve chystal ísi späť. Bol už jedenásť rokov ženatý. Po prvý raz v živote sa mu naskytla možnosť plných štyridsaťosem hodín stráviť úplne sám. Jeho manželka odcestovala totiž na dva dni k akejsi tete či sesternici.

Willibald Herzchen bol za slov bodna ľahkomyselný vtáčik. Často ako motýlik preletúval z kvetu na kvet a rád si zamašktil. Mal povest Dona Juana. Ale jeho manželka Adelheid ho skvele pochopila. Pochopila aj to, že sa jej v manželstve svojou dobroou a vytrvalosťou podarí odstrániť všetky jeho necnosti (aspoň za to pokladala jeho donjuanstvo) a verila, že prevýchovou a ustavičným vplyváním na Willibalda spraví z neho tichého, dobrého manžela.

To sa jej do značnej miery dalo, lebo Willibald Herzchen hneď po svadbe prestal fajčiť a v relatívne krátkom čase pochopil, že mlieko je veľmi chutný a výživný nápoj.

Jednako nechajme teraz jeho mladenecké necnosti na pokoji a dajme slovo perekadlám, ktoré poskytujú mnohé z ľudových múdrostí. Jedno z nich vraví: „Ak kocúr nie je doma, myši majú hody.“ Sledujme Willibalda, ako si bude počínať ďalej.

Na začiatku sme povedali, že Willibald Herzchen sa chystal späť. Zbavil sa šatstva a cez hľavu si ležabolo natiahol snehobiele košeľu.

O, zlatá Adelheid! Na nočnom stolíku stalo päť fliaš piva a veľký popolník, vedľa neho ležali zápalky a celý baliček voňavých cigariet. Od radosti šmaril Willibald kam si do kúta papuče z farej srsti, spokojne sa zaškeril a jedným skokom bol v posteli.

Ked sa tu pohodlne usalaší, strčil si cigaretu do úst, zapálil ju a jedným dúškom vypil značné množstvo piva. Ešte mu to išlo.

Strhla sa búrka. Vonku zaračotil hrom. Zablýskalo sa a obloha sa osvetlila ako za slnečného dňa. Hneď nato sa spustil silný leják, kvapky dažďa bubnovali na okenné sklá. Ale Willibald sa v posteli cítil veľmi príjemne. Chýbala mu teraz akiste len vília...

BÚRKA

Zrazu zacengral zvonček. Do domových dverí sa celou silou zvonku oprel vietor. Willibald sa zlakol. Žeby Adelheid?...

Zvonček neutíchal. Willibald začal hľadať svoje papuče z farej srsti, no nenašiel ich. Zatvoril okno a namiesto toho, aby sa ďalej unúval, pobral sa bosý ku dverám a otvoril ich. Osobá, ktorá stála na chodbe, v nijakom prípade nemohla byť Adelheid. Bola to mladá, plnokrvná manželka nového suseda, Schissovského, ktorá pracovala už dlhší čas na montáži.

Vyzerala rozkošne, aj keď mala oči od strachu rozšírené, no predsa to boli krásne oči, jej vlasys, čierne ako smola, sklzli ako mohutné pradená na pôvabné, polonahé ramená. Ružová nočná košeľa s čiernymi bodkami odvázne viala v prievane na schodišti.

— Zachráňte ma! — úpenivo zaprosíkala paní Schissovská a bez okolkov vletela do bytu slameného vdovca Willibalda Herzchena. — Bojím sa búrkou! — Hneď na to sa zablýskalo. Mladá dá-

ma sa hodila Willibaldovi na krk. — Bojím sa!

Hrom zúrivo zarachotil. Paní Schissovská skrčila, odlepila sa z Willibaldovo krku, vrútila sa do spálne, skočila do teplého hniezda a pretiahla si cez hlavu paplón. Willibald Herzchen raz nevedel, čo si má počať. Stál bezradne na chodbe. Pretrel si oči. Nebol to azda sen?

Navonok nemohol Willibald vo svojej nonej košeli spraviť na paní Schissovskú bohvieaký dojem. Zablýskalo sa a zasa zahrmelo.

— Ak okamžite nepridete ku mne do posteľe, budem kričať! — zvolala paní Schissovská a jej prekrásna tvár na okamich zbledla.

Willibald Herzchen ju poslúchol...

Tak... A kto teraz očakáva, že sa odohrá čosi, čo by mohlo vyvolat nedozozumenie, ktoré by malo za následok manželské dozvuky pred rozvodovým súdom, stal sa obetou svojej nekalej predstavivosti. Mal by sa trochu hanbiť a radšej neotvárať dvere v prípade, že by mu zacengala bytosť odkázaná na ochranu.

Pani Schissovská sa chvela na celom tele po boku Willibalda Herzchena pred prírodným javom s piatimi písmenami a Willibald Herzchen sa triasol pred paní Schissovskou (a či pred Adelheidou?).

Ked sa búrka utíšila, prestala sa chvíľ aj paní Schissovská. Nevinne sa spýtala: — Sniem príš zasa, ak sa búrka vráti?

Willibald Herzchen ustato prikývol. Vlažne zatvoril za nebeskou bytosťou dvere. Potom sa niekoľkokrát silne udrel po hľave. — Ja vôle! — povedal veľmi sebkriticky.

— Ja kôň! — A sám nad sebou pokrútil hlavou.

Druhý večer sedel Willibald Herzchen vo svojom bezchybnom pásikovom spacom úbere na chodbe pri dverách — v bezprostrednej blízkosti svojej pôvabnej susedky.

No tentoraz nijaká búrka neprišla.

J. Stave
preložil: A. Krupa

Ludia rok udalosti

JÚN - ČERVEN

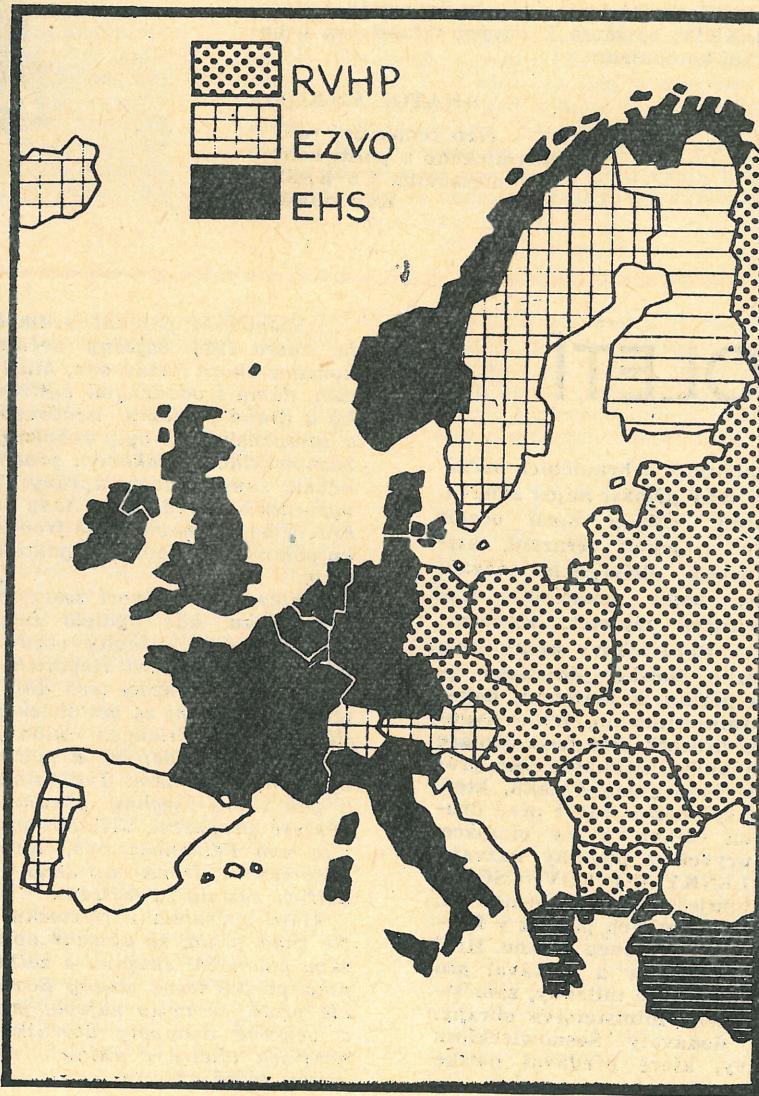
- 1.VI. — Medzinárodný deň detí,
- 1.VI.1822 — narodil sa Ján Francisci-Rimavský, básnik, spisovateľ a slov. národný buditeľ (um. 7.III. 1905),
- 1.VI.1933 — krvavé sedliacke striaky v južnom Poľsku,
- 1.VI.1942 — v Prahe nacisti popravili Vladislava Vančuru, českého spisovateľa, národného umelca (nar. 26.VI.1891),
- 1.VI.1941 — výzva UV PRS vyzývajúca poľský národ do zosilnenia ozbrojeného boja s okupantmi,
- 1.VI.1941 — v Čechách bol utvorený II. ilegálny UV KSC,
- 1.VI. — štátny sviatok Tuniskej republiky,
- 2.VI.1852 — zomrel Mikuláš Dohnány, slov. spisovateľ, básnik a dramatik, národný buditeľ (nar. 28.XI.1824),
- 2.VI.1882 — umrel Giuseppe Garibaldi, taliansky významný revolucionár (nar. 4.VII.1807),
- 2.VI.1922 — umrel Josef Václav Myslbek, vynikajúci český sochár (nar. 20.VI.1848),
- 2.VI. — štátny sviatok Talianščiny,
- 3.VI.1902 — umrel Adolf Dygasiński, románopisec, významný predstaviteľ naturalizmu v poľskej literatúre (nar. 7.III.1839),
- 4.VI.1872 — umrel Stanisław Moniuszko, tvorca poľskej národné opery, jeho najvýznamnejšie opery sú Halka, Straszny Dwór, Hrabina, (nar. 5.V. 1819),
- 4.VI.1971 — prvá televízna Občianska tribúna, v ktorej vystupoval člen Politického byra, tajomník UV PZRS Jan Szydlak so skupinou expertov,
- 5.-10.VI.1967 — izraelská agresia na arabské krajiny, začiatok podnes trvajúceho ozbrojeného konfliktu na Blízkom východe,
- 5.-17.VI. — medzinárodná porada 75 komunistických a robotníckych strán v Moskve,
- 6.VI.1862 — narodil sa Pavol Sochaň, slovenský národnopisec (um. 23.III.1941),
- 6.VI.1944 — v Normandsku (Francúzsko) vylodili sa spojenecké armády — začiatok druhého frontu. Invázie sa zúčastnili poľské lode a letectvo,
- 8.VI.1872 — umrel František Cyril Kampelík, priekopník českého družstevníctva (nar. 14.XI.1805),
- 9.VI.1672 — narodil sa cár Peter Velký, zakladateľ Petrohradu (Leningradu), (um. 8.II.1725),
- 9.VI.1939 — priletel z Piešťan do Poľska skupina slovenských letečov, aby sa zúčastnili na národnoslobodzovacom boji proti nacistickému Nemecku,
- 9.VI.1942 — v Prahe bol nacistami zastrelený prvý predsedza Československého ústavu zahraničného dr. J. Auerhan,
- 9.-25.VI.1944 — bývaly jednotiek AL, BCh, AK a sovietskych partizánov v Lipských a Janovských lesoch a v Solskom pralese,
- 10.VI.1942 — boli nacistami zničené Lidice,
- 10.VI.1943 — I. zjazd Zväzu poľských vlastencov v ZSSR,
- 11.VI.1882 — narodil sa Jaromír Stretti-Zamponi, významný český maliar (um. 28.XII.1959),
- 11.VI.1942 — prvý boj jednotiek Ludovej gvardie s nemeckými vojskami pri Polichne,
- 11.-20.VI.1972 — 41. medzinárodný poznański večtrh,
- 12.VI.1932 — začali v tajge na dolnom Amure budovať nové mesto Komsomolsk, ktoré už r. 1962 malo 195 000 obyvateľov a rozvinutý hutnícky a strojársky priemysel i morský prístav,
- 14.VI.1872 — narodil sa Karel Engel-Müller, český spisovateľ a historik (um. 31.III.1950),
- 15.VI.1902 — narodil sa Ján Poničan, významný slovenský básnik,
- 15.VI.1940 — fašisti založili koncentračný tabor v Osvienčime,
- 15.-20.VI.1964 — IV. zjazd PZRS,
- 16.VI.1917 — konal sa I. všešký zjazd sovietov, na ktorom boševici vystúpili za otázkou moci a mieru,
- 16.VI.1921 — vznikla Adžarská autonómna sovietska socialistická republika, ktorá je súčasťou Gruzinskéj zväzovej republiky. Hlavné mesto Batumi,
- 17.VI.1872 — narodil sa Antonín Macek, český básnik a spisovateľ, jeden zo zakladateľov KSČ (um. 22.V.1923),
- 17.VI.1882 — narodil sa Igor Stravinskij, svetoznámy ruský skladateľ (um. 20.I.1971),
- 17.VI.1945 — začala sa Postupimská konferencia troch velmocí: ZSSR, USA a Veľkej Británie,
- 17.VI. — štátny sviatok Islandu,
- 18.VI.1812 — narodil sa Ivan A. Gončarov, významný ruský realistický spisovateľ (um. 27.IX.1891),
- 18.VI.1882 — narodil sa Georgi Dimitrov, vodca bulharského proletariátu (um. 2.VII.1949),
- 20.VI.1722 — umrel Krištof Dienzenhofer, predstaviteľ českého baroka (nar. ok. r. 1655),
- 21.VI.1940 — fašisti popravili 360 poľských politických väzňov v Palmiroch pri Varšave,
- 22.VI.1941 — fašistické vojská prepadi Sovietsky zväz, Veľká vlastenecká vojna sovietskeho ľudu zakončená víťazstvom 9. mája 1945,
- 22.VI.1912 — narodil sa Vít Nejedlý, český hudobný skladateľ (um. 2.I.1945 v bojoch pri Dukle),
- 23.VI.1652 — narodil sa Ján Brokoff, slovenský sochár a rezbár (um. 28.XII.1718),
- 24.VI.1972 — Meško I. víťaz nad nemeckými vojskami pri Cedyni,
- 24.-25.VI.1971 — 10. plénum UV PZRS prerokovalo základné smery spoločensko-hospodárskeho rozvoja Poľska v rokoch 1971-1975, ktoré sa stali základom diskusie pred 6. zjazdom PZRS,
- 25.VI.1950 — 27.VII.1953 — kórejská vojna ukončená prímerím v Pamundzzone a ustanovením demarkačnej línie na 33 rovnobežke,
- 27.VI.1977 — narodil sa Peter Paul Rubens, svetoznámy flámsky maliar (um. 30.V.1640),
- 27.VI.1905 — vypukla vzbúra černomorského vojnového námorníctva proti cárskej vláde,
- 28.VI.1712 — narodil sa Jean Rousseau, francúzsky filozof, osvetenecký a spisovateľ (um. 2.VII.1750),
- 28.VI.1912 — umrel Josef Václav Sládeček, vynikajúci český básnik (nar. 27.X.1845),
- 28.VI.1922 — VI.1923 — občianska vojna v Irsku, ktorú začala irská republikanská armáda — protivník zmluvy podpísanej 6.XII.1921 medzi irskou vládou a Veľkou Britániou o deľbe ostrova a vstupe Irsku do Britského spoločenstva národnov. Vláda vyládla situáciu pomocou surových represií. Následky deťby Irsku trvajú podnes, umrel Janko Kupala, význačný bieloruský básnik (nar. 7.VII.1822),
- 30.VI.1972 — narodil sa Jiří Benda, český hudobný skladateľ (um. 16.XI.1975),
- 30.VI.1971 — osádka sovietskej orbitálnej stanice Salut — G. Dobrovolskij, V. Volkov a V. Pacajev po 24 dňa trvajúcom lete počas návratu na zem v kozmickej lodi Sojuz 11 zahynula,
- 30.VI. — štátny sviatok Konžskej demokratickej republiky,

VIETE,
ČO JE...
EZVO?

Slovenské príslovie nabáda hovoriť o mŕtvych len dobre — a EVZO (Európske združenie voľného obchodu — European Free Trade Association) je po odpadnutí štyroch svojich členov v nezávideniahom postavení žijúceho nebožíška. EZVO vzniklo 20. novembra 1959, dva a pol roka po Európskom hospodárskom spoločenstve (EHS), ktoré 25. marca oslávi 15. výročie podpisania svojej zakladajúcej zmluvy. Dohodu o zriadení EZVO podpisali v Štokholme zástupcovia Veľkej Británie, Švédska, Nórsku, Dánska, Švajčiarska, Rakúska a Portugalska; táto „sedmička“ bola vždy len chudobným príbuzným „šestky“ (EHS). Labilnosť EZVO vidieť aj v tom, že jej najbohatšia krajina, Veľká Británia podala prvú prihlášku do EHS už pred jedenásťmi rokmi. Vstup Veľkej Británie, Irsku, Dánska a Nórsku do EHS zasadil EZVO rozhadujúcu ránu; oficiálne sa tieto krajiny stanú členmi EHS 1. januára 1973. Britský parlament už rozhodnutie vlády o vstupe do EHS potvrdil, ostávajúce tri krajiny usporiadajú o tejto otázke referendum.

(M)

LENINSKOU CESTOU

ROK, KTORÝ UPLYNUL OD XXIV. ZJAZDU KSSZ BOL PRE STRANU, PRE CELÝ SOVIETSKY NÁROD ROKOM VYTRVALÉHO, DÔSLEDNÉHO A ÚSPEŠNEHO BOJA ZA SPLNENIE JEHO UZNESENÍ.

PLÁNY A REALIZÁCIA

Hospodárska a spoločenská politika vypracovaná zjazdom sa odzrkadlia v štátom pláne rozvoja národného hospodárstva ZSSR pre roky 1971—1975.

O obrovských úlohách, ktoré stojia pred sovietskym národom svedčia ukazovatele plánu. V tejto (deviatej) päťročnici národný dôchodok má sa zvýšiť skoro o 39%. Priemyselná výroba sa zvýší skoro o 47%, a jej rast v porovnatelných cenách dosiahne 174 miliardy rublov, zatiaľ čo v ôsmej päťročnici tento rast činil 125 miliárd rublov. Poľnohospodárska výroba v kolchozoch a sovchozoch (v prepočítaní na sto hektárov) sa zvýši o jednu tretinu. Celkový rozsah priemyselnej a poľnohospodárskej výroby v ZSSR bude roku 1975 vyšší ako terajšia úroveň priemyselnej a poľnohospodárskej výroby v USA.

Značne sa zvýši životná úroveň obyvateľstva. Boli vymedzené nevyhnutné materiálne a finančné prostriedky, ktoré umožnia ďalšie zvyšovanie miezd robotníkov a duševných pracovníkov, dôchodkov, štipendií, ako aj príspevkov z fondu hromadnej spotreby. Reálne príjmy na jedného obyvateľa stúplu v priebehu päťročnice o 30,8%. Bytová výstavba dosiahne celkový povrch 580 miliónov štvorcových metrov (v uplynulej päťročnici plocha vybudovaných bytov činila 518 mln m²). Zvýši sa výroba tovarov všeobecnej spotreby, zlepší sa ich kvalita, nastane ďalší rozvoj služieb.

V súčasnosti Komunistická strana Sovietskeho zväzu a celý sovietsky ľud robia všetko, aby úspešne zrealizovali vytýčené úlohy.

Realizácia hospodárskej politiky strany, obeťavá práca ľudu prinášajú očakávané výsledky. Úspešne bol splnený plán na rok 1971 — prvý rok tejto päťročnice. Nadplánová priemyselná výroba dosiahla hodnotu 8 miliárd rublov. V priebehu roku v Sovietskom zväze vyrobili 800 miliard kilowatohodín elektrickej energie, vytážili 372 milióny ton nafty, vyrobili 121 miliónov ton ocele. Produktivita práce stúpla o 6,3%, zatiaľ čo plán predvídal 5,9%. Napriek nepriaznivým poveternostným podmienkam v mnohých oblastiach krajiny, celková úroda obilia činila 181 miliónov ton; vysoká bola aj úroda bavlny a iných plodín.

Pre prvý rok novej päťročnice bola charakteristická dôsledná realizácia programu ďalšieho pozdvihovania životnej úrovne obyvateľstva. Zvýšili platy niektorým skupinám pracovníkov, o.i. mechanizátorom poľnohospodárstva a ťelesničiarom, zvýšili najnižšie starobné dôchodky. Zahrnulo to celkovo 19 miliónov osôb. Finančné

príjmy obyvateľstva vzrástli v priebehu roku o 7,2%. Značne sa zvýšil predaj priemyselných tovarov a potravín. Roku 1971 obyvateľstvo dostalo asi 2 milióny 300 tisíc nových bytov.

Plán spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny na tento rok je ešte vyšší. V porovnaní s rokom 1971 reálne príjmy na jedného obyvateľa stúplu o 5,2%, národný dôchodok sa zvýší o 6,2%. Od 1. septembra zvýšia platy učiteľom, lekárom, vychovávateľom v materských školách a jasliach, teda najpočetnejším skupinám sovietskej inteligencie, zvýšia aj štipendia pre študentov vysokých škôl a žiakov stredných odborných škôl a priemyslovičiek. Ešte viac sa bude rozvíjať bytová výstavba v mestách a na vidieku. Tento rok odovzdajú do užívania byty s celkovým povrhom 115 miliónov štvorcových metrov.

SPOLOČENSKY PROGRAM KSSZ

V procese výstavby komunizmu, v podmiennach vedeckotechnickej revolúcii, spolu s podstatnými zmenami v ekonomike a charaktere práce, prebiehajú zároveň dôležité spoločenské zmeny. Rastú odborné kvalifikácie robotníkov a zamestnancov v poľnohospodárstve, pozdvihuje sa úroveň ich vzdelania a kultury. Koncom roku 1971 vyššie a stredné vzdelanie (plné a neúplné) malo viac ako 100 miliónov osôb. Stále rastie počet inteligencie, najmä technickej, a jej rady sa rozširujú predovšetkým medzi robotníkmi a rolníkmi.

Dôsledne realizujúci kurz vypracovaný XXIV. zjazdom, strana speje k zaisteniu ďalšieho rozvoja všetkých národov a ich postupnemu zblíženiu. Dôkazom toho sú o.i. plány novej päťročnice. Tieto plány predpokladajú také rozmiestnenie výrobných sôl, ktoré zaistí rovnomený rozvoj všetkých sovietskych republík, postupné uplatňovanie v živote leninskej národnostnej politiky — politiky rovnosti a priateľstva národov. Roku 1972 uplyva päťdesiate výročie vzniku Zväzu sovietskych socialistických republík, utvoreného z iniciatívy Lenina. Svorná rodina sovietskych národov sa pripravuje k oslavám tohto výročia.

V MENE MIERU A BEZPEČNOSTI NÁRODOV

Komunistická strana Sovietskeho zväzu a sovietsky štát vyvíjajú praktickú pôsobnosť smerujúcu k realizácii zásad mierovej koexistencie so štátmi s iným spoločenským zriadením. ZSSR spolu s inými socialistickými štátmi speje k zmierneniu napätia v Európe, vyslovuje sa za zvolaním v najbližšom čase konferencie o otázkach európskej bezpečnosti, zanechania pretekov v zbrojení a o odzbrojení.

Pre rok, ktorý uplynul od XXIV. zjazdu KSSZ bol charakteristický ďalší rozvoj a upevnenie internacionalistických stykov KSSZ s marxisticko-leninskými stranami na celom svete. Komunistická strana Sovietskeho zväzu aktívne pôsobí v prospech jednoty medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia podľa zásad marxizmu-leninizmu, proletárskeho internacionálizmu, ideo-politickej platformy, ktorú vypracovala medzinárodná porada bratských strán roku 1968.

Politicky kurz vypracovaný XXIV. zjazdom KSSZ sa úspešne uplatňuje v živote. Sovietsky ľud je rozhodnutý aj v budúcnosti kráčať pod vedením svojej leninskej strany cestou vytýčenou XXIV. zjazdom k novým výťasťom v buďovani komunizmu.

ANATOL ŠIŠKOV

člen redakčnej rady teoretického a politického mesačníka ÚV KSSZ Komunist

50 ROKOV KRAJINY SOVIETOV

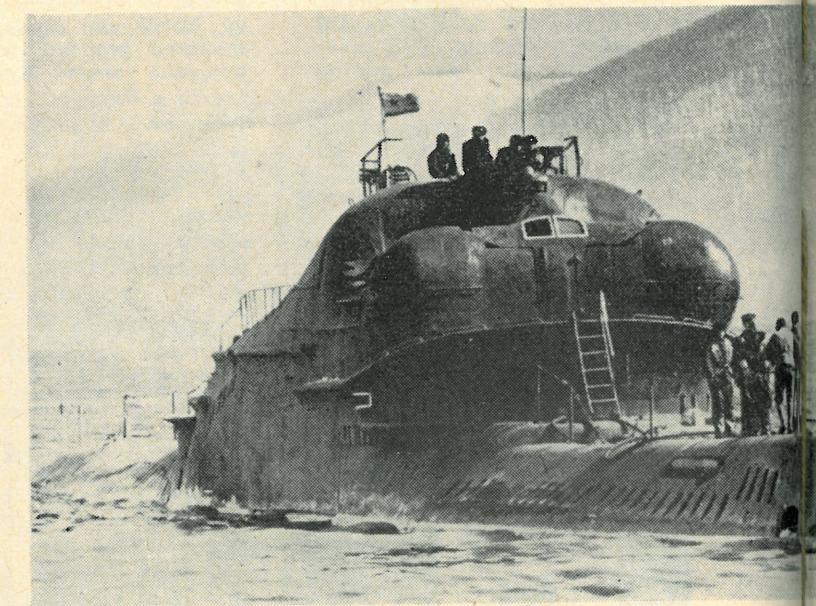
UPLYNUL ROK OD XXIV. ZJAZDU KSSZ

NA TÝCHTO STRÁNKACH POROZPRÁVAME, AKO PREBIEHA REALIZÁCIA JEHO UZNESENÍ, TÝKAJÚCICH SA:

- ZVÝŠOVANIA HMOTNÉHO BLAHOBYTU SOVIETSKÝCH OBČANOV;
- UPLATŇOVANIA V ŽIVOTE MIEROVÉHO PROGRAMU;
- OBHOSPODÁRENIA VÝCHODNÝCH OBLASTÍ KRAJINY;
- VÝSTAVBY NAJVÄČSÍCH PRIEMYSELNÝCH ZÁVODOV NA SVETE;

Ponorka sovietskej námornej flotily vo vodách Tichého oceána

Snímka: APN

VYZVĚDAČKY STOLETÍ

Špionáž ● Fantastické příbehy odvážných a chladnokrevných mužů Intelligence, bystrost a pohotovost ● Základní úspěch nebo neúspěch mezinárodních diplomatických či válečných akcí ● Příběhy více nebo méně věrohodné...

Tím zajímavější je zjištění — čteme v úvodu ke knize V. P. Borovičky „Vyzvědačky století“ (Orbis Praha, 1970), kterou nám autor zaslal — že v tomto oboru zaujmí velice silnou pozici i příslušnice tzv. něžného pohlaví, jimž se obvykle připisuje labilnější nerovnou soustavu ve srovnání s muži.

Z třinácti příběhů o vyzvědačkách se dovídáme, že agentky jsou stejně odvážné jako muži, stejně inteligentní a navíc půvabné, přitažlivé, krásné a prohnané a dovedou těchto svých vlastností jaksepatří využít. Příběhy jsou zajímavé. Některé známe z jiné stránky, z řady materiálů a fakt uveřejňovaných v tisku. Autor ovšem doplňuje suché údaje vlastními postřehy, mnohé osobně ověřuje (jak vyplývá z

četby) a doplňuje v zahraničních archívech. Kniha tedy přináší nejen zábavu, ale i poučení. Čtenář musí ocenit výběr faktů a jejich seřazení, kritické zhodnocení dřívějších senzačních zpráv, popis prostředí, ovzduší i milostných zápletek. Konečně, vyzvědačky z Borovičkovy knihy byly většinou hezké ženské. Zajímavý je také autorův přístup k motivům, náhodám a životním situacím, jež ovlivňovaly jednání hrdinek. Pro naše čtenáře v Polsku je kniha zajímavá také proto, že uvádí řadu jmen Poláků, kteří pracovali ve špionážní službě před druhou světovou válkou a za okupace. Přinášíme úryvek z povídky nazvané UBOHÉ MILENKY MODROVOUSOVY, v níž vystupuje rotmistr Sosnowski, Polák, který žil hezkých pár let v Berlíně před druhou světovou válkou. Hrál roli bohatého světáka a získával pro výzvědnou službu své milenky, zaměstnankyně říšského ministerstva obrany. Vyzvědačky dodávaly Sosnowieckimu cenné zprávy, které předával polské tajné službě.

... Sosnowski pořádal sedmadvacátého února 1934 báječný večírek, jako konečně skoro každý den. Muži ve fraku, dámy s odvážnými výstříhy, šperky a drahé parfémy, nevšíratá hudba a šampaňské. To byly rekvízity špióna Sosnowského. V takovém prostředí získávala skupina tajné zprávy. Tady je vyzvědačky předávaly, tady se odehrával boj na neviditelné frontě, ale taky pohovková dramata a galantní avantury.

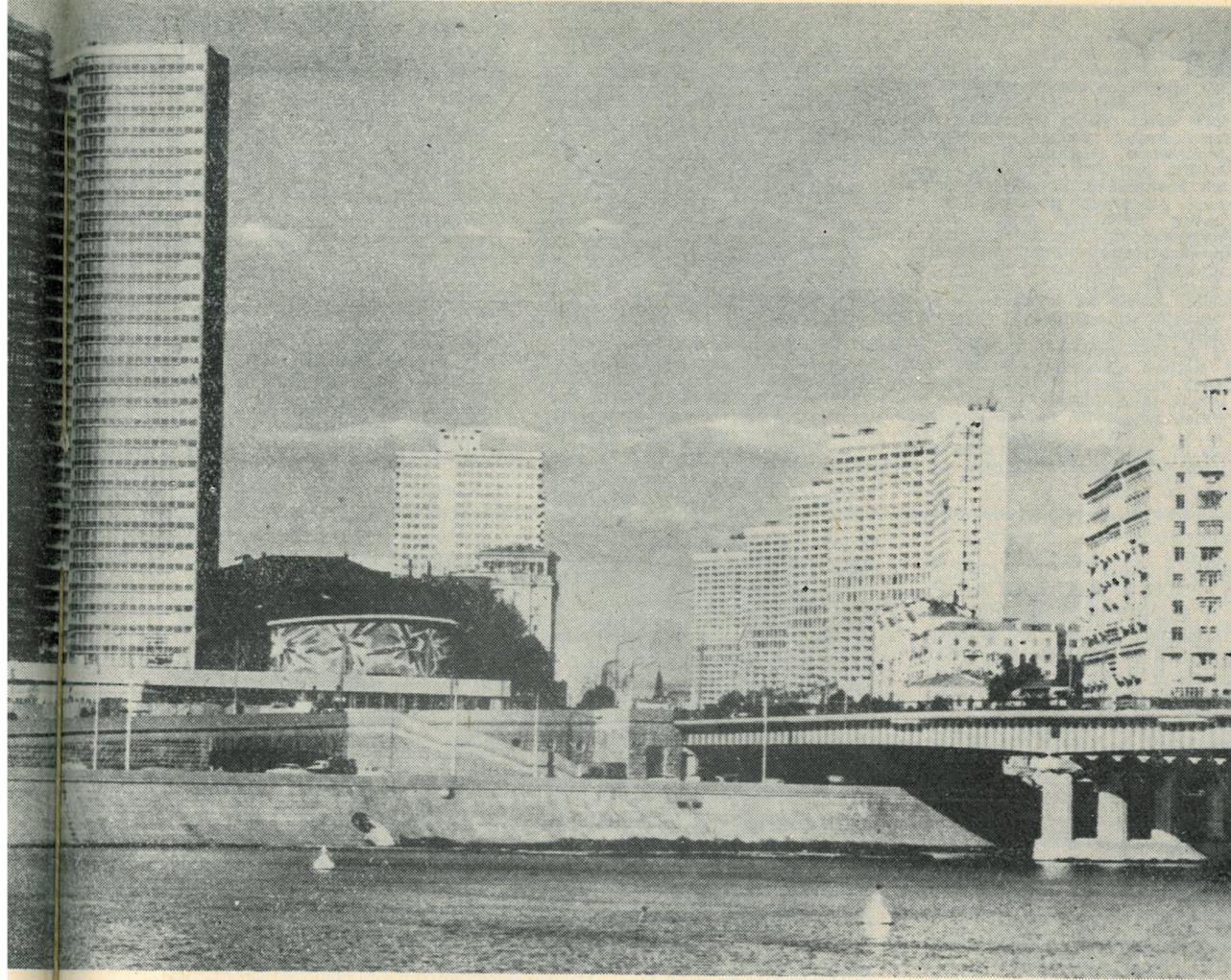
Krátké před půlnocí zastavilo v ulicích bloku, kde bydlela Benita von Falkenhaynová, několik vozů gestapa. Akci řídil Reinhard Heydrich a noční zátah se stal senzací těch dní. S odjistěním pistolemi se gestapáci vrhli do slavnostně osvětlených salónů, dupali po perských koberecích a vybírali mezi vyděšenými dámami. Pro jistotu odvezli pak skoro všechny přítomné. Ráno některé propustili. Jiří Sosnowski, Benita von Falkenhaynová, Renata von Natzmerová, Irena von Jena a několik dalších zůstalo za mřížemi.

Aféra způsobila v Německu poplach. Ne snad proto, že abwehr objevil polskou špionážní skupinu a zatkli důstojníka polské tajné služby Sosnowského, ale proto, že vyšlo najevo, jak snadno a ochotně dodávaly dcerušky prominentních oficiérů z elitních rodin nepříteli tajné zprávy.

Samozřejmě, že se Němci snažili všechny sil o záchrany vlastní reputace. Ještě docela nedávno se pokoušeli omoutil jednání Sosnowského milenek, hledali pro ně polehčující okolnosti. Pořádal pří orgie, při nichž se setřílo na obléčení a tajně si prý pořídil chouloustivé fotografie, jaké se neukazují u kávy a bábovky. V pravou chovali je pak položil na stůl. Bylo to vydání, údajný nátlak. Uvědoměl Němky z říšského ministerstva obrany, které prý byly ve skutečnosti cudnými dáma mi a oddanými vlastenkami, se pak podporužkův nepředstavitelného skandálu poddaly a poslušně nosily svůdci tajné zprávy.

Vysoký důstojník nacistického abwehu Reile tvrdí, zřejmě ve snaze opatřit šlechtickým dcerám aspoň nějakou omluvu, že „zádná z těchto žen nenašla sítí postavit se proti Sosnowskému a oznámit policii, co věděla. Proto mohl s takovým úspěchem získávat z říšského ministerstva obrany tajné spisy. Pochoptitelně, že se nebránily, naopak, byly do svého šéfa tak zamilované, že mu ochotně sloužily, jen aby neztratily jeho lásku. A ty z nich, které skončily na popravišti, to dokázaly ještě v poslední minutě svého života.“

Zajímavé je přiznání Reileho, co všechno vlastně vynesly ty zamilované šlechtičny z říšského ministerstva obrany.

alej v Moskve, v popredí sídlo RVHP

Snímka: I. Denysenko

Pre päťtisíc najmenších obyvateľov Novopolocka postavili osemnásť predškolských zariadení

STUHNUTÉ TEPLO SIBÍRI

Päťročný plán predpokladá ďalší urýchlený rozvoj výrobnych sôl Sibíri a Českého východu, kde sa nachádzajú obrovské zásoby prírodných bohatstiev. Obhospodárenie týchto oblastí by nebolo možné bez veľkého energetického zázemia, ktorého základom sa stali neobyčajne bohaté ložiská magadanského uhlia. O baniach nachádzajúcich sa nedaleko severného pólu hovorí novinár APN v Magadane Alexander Birukov.

V starých dobách existovala legenda, že moreplavec, ktorý zdolá oblasť večerných ľadov a dosťane sa na severný pól, najde tam zázračnú teplú krajinu, ktorej objavenie bude odmenou pre odvážneho hľadača. V magadanskom obvode rozprestierajúcom sa vo východnej Sibíri medzi Severným ľadovým oceánom a Tichým oceánom, je ešte väčšia zima, ako na Arktide. Malé mestečko Ust-Nera, ktoré sa nachádza nedaleko odtiaľ, sa stalo široko známe ako nachladnejšie miesto na severnej pologuli. V zime teplota tuna klesá na minus 70° Celzia. Ľudia už veľmi dôvodne vedeli, že pod večne zmrznutou zemou sa nachádzajú diamanty, zlato, ortút, zínok, volfram. Ale ako ich faží v tejto krajine bieleho ticha?

Raz skupina geológov, hľadačov zlata, predierejúca cez najdivočajšiu oblasť tajgy, vyšla na

breh malej riečky Tal-Juriach. To, čo uvideli, ich nesmierne prekvapilo. Na druhej strane riečky sa tiahli zovreté, odkryté uholné sloje vysoké na niekoľko poschodi. Bolo to stuhnuté teplo — tunu, dvesto kilometrov od zimného pólu...

Uplynuli desiatky rokov. O tejto krajine ešte stále nemožno povedať, že je obhospodárená. Avšak v Magadane už vyrástli domy zo skla a betónu, dym stúpa z komínov a v osadách ležiacich uprostred tajgy, v žiarivo osvetlených palácoch kultúry vystupujú pohostinsky umelci, ako aj miestny čukotsko-eskímský súbor Ergyron. A to všetko vďaka teplu skrytému v hľadnej tajge, ktoré ozivilo ľudské ruky.

Bane stále zväčšujú ľažku. Vďaka mimoriadnej starostlivosti sovietskej vlády o rozvoj Českého Sibíri a Českého východu prichádza sem najmodernejšie technické náradie. Produktivita práce baniča je jeden a polkrát vyššia ako v iných oblastiach a činí 91,6 tony mesačne na osobu. Značná časť uhlia sa taží v povrchových baniach. V prácach pod zemou sa používa najmodernejšia technika. Napríklad baňa Kadykčanská 10 je jediná na svete, kde na porubách úplne bez pomoci ľudí a bez používania hydro-mechanizácie sa podarilo zrealizovať exploataciu

mierne uklonených slojov. Uhlie sa odtiaľ do pravným pásmom prepravuje do nákladných vozíkov, a potom na veľké 12 a 27-tonové vyklapacie autá.

V deviatej päťročničke sa v magadanskom obvode buduje ešte jedna baňa, ktorej prvá šachta s kapacitou 300 000 ton uhlia ročne bude odovzdaná do prevádzky roku 1973. Rast ľažky zaistí aj technická modernizácia povrchových baní, vďaka ktorej sa z nich bude fažiť po milióna ton uhlia ročne. Dokonca pri vysokej ľažke zásoby iba samotného Tal-Juriacha, prvej objavenej povrchovej bane v tejto oblasti, stačia na sto rokov.

Táto oblasť má pred sebou ešte väčšie perspektívy. V celej krajine pokračujú práce na hľadaní ropy a plynu. Najväčším strediskom spracovania ropy v ZSSR sa stáva západná Sibír. Vŕtne veže neprestajne postupujú na východ, smerom na Magadan. Ropu objavili už nedaleko odtiaľ, v Jakutsku, kde našli aj ložiská zemného plynu, ktoré odhadujú na milióny kubických metrov. Podľa vedeckov viac menej na polovici územia Sovietskeho zväzu môže sa nachádzať nafta a plyn. Nevedno, čo ešte môžu neocakávané oznámiť geológovia, ktorí dnes robia výskumy v tajge.

ny. V tomto prípade lze věřit dlouhodobému spolupracovníkovi admirála Canarise, vždyť byl až do porážky nacistického Německa jedním z vedoucích důstojníků Hitlerovy tajné služby. Ty dámy podle jeho tvrzení vynášely ze svého ministerstva tajné dokumenty buď v kopii, nebo v originálech, ktere si „vypůjčovaly“ přes noc, Sosnowski je vyfotografoval a ony je ráno zase vraceły zpátky. Touto jednoduchou technikou dostala polská tajná služba do ruky větší část mobilizačních plánů Hitlerovy armády a strategický následovník plán proti Polsku, snad nejzávažnější dokumenty té doby. Tím se dostaly do rukou polských generálů údaje, které mely v případě konfliktu větší cenu než po zuby ozbrojené divize.

Skoro celý rok se táhlo vyšetrování. V ministerstvu obrany způsobili bouři. Padaly hlavy. Důstojníci, kteří dosud platili za vzor prušácké nacionální věrnosti, odcházel předčasně do výslužby, jiní raději sáhli po pistoli. A při vyšetrování, i při procesu, který se odehrál za zavřenými dveřmi, se ještě objevilo dost nevyjasněných míst a protichůdných okolností. Některé nelze ani dnes označit jinak než za romantickou legendu.

Proces se netáhl dlouho. Lidový soudní dvůr byl s jednáním hotov za deset

dní. Některé odstavce ze zdvihového rozsudku připomínají citáty z galantního románu:

„Obžalovaný Sosnowski pěstoval velenice pestrý styk s ženami, což bylo charakteristické nejen pro jeho soukromý život, ale stalo se taky základem systému jeho špiónážní organizace. Zásadne dával při výběru agentů přednost ženám. Udržoval intimní styk s mnoha ženami ze všech společenských vrstev. Přišlo se rovněž na to, že se stýkal s velkým množstvím německých i cizozemských dívek, mladých žen, ale i takových, které neměly daleko k biblickému věku. Scházely se u něj ze všech vrstev národa od vyslancové dcerušky po břišní tanečnice.“

„Tanečnice Lea Kruseová potvrdila před soudem, že Sosnowski úřadoval v posteli. Bylo jen málo agentek, s kterými se nevyspal. Kalkuloval s láskou. Dívka se do něj zamílovala, to dovezdala naaranžoval, pak pro něj pracovala. Nejenže ho žádá neprozradila, naopak pomáhal mu ze všech sil.“

Sestnáctého února 1935 přečetl soudce rozsudok Benita Ursula Wilhelmina Kathi Florian von Falkenhaynová, narodená 14. srpna 1900 v Berlíně, odsuzuje se za velezradu k trestu smrti. Renata Luisa Mechthilda von Natzmerová, narodená 9. června 1898 v Borkowě, Pomořany, se pro velezradu odsu-

zuje k trestu smrti. Rotmistr Jiří Sosnowski dostal doživotní žalář, Irena Martha von Jena rovněž. Rozsudek smrti snětím vykonal mistr popravčí ve vězení Plötzensee. Stalo se tak za ranní tmy osmnáctého února 1935 na nádvoří věznice.

„Případ ubohých milenek modrovousových neskončil popravou Benity a Renaty. Sosnowského velké špiónážní dobrodružství mělo ještě pokračování, zasahující údajně až do nedávnej doby. Ale přesto, že jde o poměrně čerstvé události, nelze tvrdit, že by bylo kolem nich všechno jasné. Spíš naopak.“

Německá strana, tedy příslušníci gestapa a abwehu, a zejména kronikář vlastní špiónážní činnosti Oscar Reile, hájí názor, že měl Sosnowski ještě další spolupracovníky na nejvyšších místech nacistického státního aparátu.

Je pochopitelné, že aféra s prozrazením nejdůležitejších vojenských tajemství vzbouřila hladinu veřejného mínění. Abwehr a všechny ostatní složky policejního aparátu byly ostre kritizovány. Lidé postávali na ulicích před plakáty, které oznamovaly smrt zrádce národa, ale kroutili hlavou nad neschopností gestapáků. A tak se stal Sosnowského případ příčinou velké čistky v abwehu, tajná služba dostala nové organizační schéma, nastala vý-

měna pozic na vedoucích místech, došlo dokonce k novelizaci zákonů definujúcich pojmom velezradu. ...

Z ROKOVANÍ PREDSEDNÍCTVA ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSCAS

Dňa 22. apríla t.r. v Krakove sa konalo zasadnutie predsedníctva Ústredného výboru KSCAS v Poľsku, ktorého sa zúčastnil predstaviteľ VO VNV. Hlavnú pozornosť venovalo predsedníctvo predevšetkým otázkam spojeným s realizáciou programu osláv 25. výročia KSCAS, ktorý plénum ÚV schválilo ešte minulý rok. Rokovalo sa aj o otázke rozpočtu Spoločnosti na tento rok. Členovia predsedníctva sa oboznámili aj s kladným hodnotením pobytu súborov Spoločnosti v Dolnokubínskom okrese dňa 4. a 5. marca t.r. a dolnokubínskych divadelných súborov u nás, na Orave a Spiši v dňoch 22. a 23. apríla t.r. (o týchto podujatiach sme písali zvlášť). Predsedníctvo preročovalo aj otázky spojené s vyučovaním slovenského jazyka na Spiši a Orave a kladne posúdilo publikácie na túto tému uverejnené naposledy v Živote.

V priebehu zasadania predsedníctvo vysoko ocenilo účasť Spoločnosti vo voľbach do Sejmu PLR dňa 19. marca t.r. a vyjadrielo vrelú vďaku činiteľom a členom všetkých organizačných zložiek Spoločnosti za ich vlastenecký a občiansky postoj, ako aj angažovanosť v predvolebnej kampani a v samotných voľbách pre podporu volebného programu a kandidátov FNJ. O vlasteneckom postoji činiteľov a členov Spoločnosti svedčí aj list prečítaný na zasadnutí predsedníctva, ktorý v mene exekutív Okresného výboru PZRS v Novom Targu poslal do rúk predsedu ÚV KSCAS Jána Molitorisa prvý tajomník OV PZRS Józef Nowak. Tento list o.i. konštatuje: „Okres (Novotargský — red.) bol na poprednom mieste vo vojvodstve zároveň pokial ide o účasť voličov ako aj celkové ovzdušie sprevádzajúce voľby. Je to vo veľkej mieri aj Vaša zásluha, ako aj činiteľov Vašej Spoločnosti, ktorú reprezentujete. Exekutíva Okresného výboru touto cestou chce Vám osobne a Vašim prostredníctvom činiteľom Vašej Spoločnosti vyjadriť slová srdečnej vďakys.”

V rokovaniach o oslavách 25. výročia KSCAS predsedníctvo schválilo návrh obsahu publikácie venovanej tomuto výročiu. Bude to prvé knižné publikácia, ktorú vydá Spoločnosť. Bude mať asi 120 strán formátu B-5 v troch jazykoch t.j. v poľštine, češtine a slovenčine. Publikácia bude o.i. obsahovať historický prehľad a výsledky dosiahnuté Spoločnosťou, predstaví čitateľom českú a slovenskú národnostnú menšinu v Poľsku, na pracovišti, vo verejnej a kultúrnej práci, ako aj v sú-

VEL'KY TRH INFORMÁCIÍ

Vo Varšave sa skončil XVII. Medzinárodný knižný veľtrh. Napriek mienkam pesimistov, ktorí predpovedali postupný zánik kníh z ohľadu na závity vývoja iných komunikačných prostriedkov, kníha je stále základným nástrojom podávania informácií, pričom tlač, rozhlas, televízia alebo film nie sú len neškoda čitateľstvu, ale naopak, podnečujú záujem o knihu, z ktorej všetky tieto médiá čerpajú vedomosti. Podľa údajov OSN na svete sa ročne vydáva okolo 500 000 kníh; varšavský veľtrh nám umožnil zoznať sa s výberom 85 000 kníh, ktoré vystavovalo viac ako 1 300 vydavateľstiev.

Nie je možné v jednej vete charakterizovať toto veľké podujatie, pre ktoré obchodné výsledky nie sú najdôležitejšie. Zdá sa, že na rozdiel od minulých rokov dominujú v súčasnosti úžitkové knihy: vedecké monografie, kompendia, technické a odborné knihy, príručky a encyklopédie. To znamená knihy, ktoré pomáhajú pri práci, propagujú výsledky súčasnej vedy. Nezaznamenali sme senzácie v oblasti nových umenieckých alebo technických výsledkov; úroveň tlačiarnej techniky dosiahol vychol, teraz sa vydavatelia radí vracajú k tradívnym, overeným úžitkovým formám, ku konvenčii s prelomom nášho storočia.

Veľkou udalosťou poľskej expozície bol prvy zväzok jubilejnej edicie diel Mikuláša Koperníka, ktorú pripravila Poľská akadémia vied a PWN; zväzok zahrňuje vernú reprodukciu slávneho traktátu De revolutionibus orbium co-

lestium — O pohybe nebeských dieľ. Dieľo bude mať veľku tri zväzky.

Z encyklopédickej publikácií pozornosť vzbudzuje 60-zväzková encyklopédia Larousse, ako aj vynikajúca najvyššou editorskou úrovňou Quilletova encyklopédia a luxusná talianska encyklopédia hudby v 8 zväzoch.

Najstaršia vydavateľská firma na svete Elsevier, vystavovala predovšetkým lekárske knihy. Treba pripomenúť, že pre túto firmu existujú od r. 1558 navrhovaní písmania van Dyck a že pravé ona vydala po prvýkrát diela Descarta, Galilea, Pascala, Miltona a Komenského.

Najväčším slovníkom na veľtrhu bol sedemjazyčný slovník talianského vydavateľstva Capitol zahrňujúci 150 000 hesiel (švédsko — holandsko — nemecko — anglicko — francúzsko — španielsko — taliansko).

Ked sme už pri „naj“, k najdrahším knihám na veľtrhu patria Lloydov lodný register — cena 10 000 dolárov! Sovieska Meždunarodná kniha ponúkala nové, kompletne vydané Leninových spisov, cenné matematické a technické knihy, ako aj nádherné a cenovery prístupné albumy predstavujúce bohaté zbierky medzinárodného umenia v ZSSR.

Z veľkých edícii, ktoré vystavovalo Československo, pre poľských odberateľov bude kúpené atlasy vtákov a zvierat a iné prírodecké diela.

V stánkoch NDR sme sa zoznámili s veľkými výsledkami v oblasti vydávania kníh pre slepcov, tlačených Braillovým písmom, a vlastne este stále prepisovaných ručne, a týmto akcentom humánnosti končíme našu zprávu a pričom námame Descartovu sentenciu: „Milovať knihy, to znamená hodiny nudy meniť na hodiny rozkoše“.

kromnom živote. Predpokladá sa, že bude obsahovať aj výpovede predstaviteľov štátnych orgánov, informácie o rozvoji územia obývaného našimi menšinami, ako aj profily a spomienky činiteľov Spoločnosti z rôznych prostredí, bude nadvázovať na ľudové tradície a rozvíjať sa spoluprácu medzi KSCAS a kulturnými inštitúciami v Československu. Predsedníctvo zároveň zvolilo redakčnú radu tejto publikácie. Mená a priezviská členov redakčnej rady uverejníme v budúcom čísle.

Funkciu zodpovedného redaktora publikácie predsedníctvo zverilo šéfredaktorovi Života — Adamovi Chalupcovi.

O obsahu tejto knihy ešte napíšeme obšírejšie. Teraz sa však obracie na všetkých činiteľov našej Spoločnosti s výzvou, aby na adresu redakcie alebo Ústredného výboru posielali svoje pripomienky, návrhy, spomienky, ako aj snímky, ktoré by sme mohli využiť pri spracovávaní tejto knihy.

V súvislosti s uznesením predsedníctva o ústredných slávnostach sa dňa 14. mája 1972 v Zelove konalo stretnutie členov predsedníctva ÚV s členmi Obvodného výboru za účasť pozvaných predstaviteľov strany, Frontu národnnej jednoty a administratívnych orgánov zo Zelova, okresu Lask a vojvodstva. Na tomto stretnutí rozhodli, že ústredné oslavy 25. výročia založenia Spoločnosti sa budú konať v Zelove v dňoch 14. a 15. októbra t.r.

K informáciám o oslavách sa ešte vrátime v budúcom čísle Života.

ZELOV

Dne 22. dubna letosho roku se v místnosti MNV v Zelově uskutočnilo setkání soudruhem Vladimírem Brunátem, redaktorem Československého rozhlasu. Setkání se zúčastnil predsedu MV Fronty národní jednoty, poslanec Bronislav Cieniewski, predsedu MNV Dariusz Hajdan, první tajomník MV PSDS Stefan Sukiennik, zástupcami našej Spoločnosti — predsedu OV Jan Novák, místopředsedu Mieczysław Kimmer, tajomníkem Václavom Luštinským a členem výboru Teofilom Kedajem. Zúčastnení hovorili o Zelově a jeho okolí, o soužití obyvateľ české národnostný menšiny s polským prostredím. Poslanec B. Cieniewski tlumočil jménem všech obyvateľ Zelova srdečné pozdravy bratrskému Československu a blahopřání u příležitosti svátku dělnické třídy — 1. máje. Predsedu MNV D. Hajdan načrtl obraz spolu-práce obyvateľ obou národností, ktoré pojí pevný svazek a výstavba socialismu v Poľsku a podal počet obyvateľ českého původu bydlících v

Zelově a okolí. Prvni tajomník MV PSDS S. Sukiennik hovoril o spolupráci Společnosti s oblastními orgány a zvláště příchylně o společenské práci některých jejich členů. Redaktor Československého rozhlasu měl rádu dotazů, na něž odpovídali J. Novák, M. Kimer a T. Kedaj.

Dopisovatel časopisu Život — V. Luštinský — predstavil spolupráci s redakcí a informoval o krajanském časopisu.

Soudruh V. Brunát s členy OÚ navštívil kulturné stredisko KSCAS a Dům knihy, ktorý se prozatímně nacházi v místnostech našej klubovny a koupil si knihu Edwarda Matuszewského o Zelove „49 listów z powodu Braci Czeskich“.

Vyzývame všechny členy Kultúrní společnosti Čechů a Slovákov v Polsku a všechny příznivce, kteří se zajímají o práci naší Společnosti, aby si předplatili naš krajanský časopis „Život“. Od počátku měsíce července budou přijímány přihlášky v klubovně Společnosti v Zelově v Sienkiewiczově ulici č. 14. Časopis „Život“ vychází měsíčně, vždy kolem 15., celoroční předplatné činí pouhých 12 zlatých s doručením do domu.

V červenci letosho roku uplyne pädesať let od založení sportovního klubu v Zelově. Ve dnech od 21. do 23. července budou uspořádány sportovní slavnosti pod záštitou Městského výboru Fronty národní jednoty a za účasti ústředních, vojvodských, okresních a místních orgánů.

21. července obdrží na slavnosti akademii nejlepší a zasloužili sportovci státní vyznamenání a sportovní odznaky.

22. července bude sehrán fotbalový zápas mezi mužstvem Zelova a československým mužstvem z Vítkovic.

23. července bude sehrán druhý fotbalový zápas domácích s mužstvem „Dynamo Eisleben“ z Německé demokratické republiky. Kromě toho si přijdou na své i fanouškové jiných sportovních disciplín.

Sportovní klub „Wlkniarz“ také obdrží vlajku od Sazu socialistické mládeže ze zelovských Závodů bavlnářského průmyslu. Za tím účelem mládež přijala dodatečné výrobní závazky. Při příležitosti tohoto zlatého výročí přejeme srdečně našemu sportovnímu klubu hodně úspěchů.

Prvomájové oslavy byly v Zelově zahájeny již 29. dubna akademii uspořádanou v závodní klubovně Závodů bavlnářského průmyslu.

SPOMIENKA NA TRSTENU

Mladí hudobníci z Krempach sledujú vystúpenie dychovky z Nižnej. Stojí zľava doprava: Ján Tomča, František Lukaš, Ján Gielata a Ján Pačiga.

Vystupuje dychovka z Krempach pod vedením Valenta Zigmunda. Stojí zľava doprava: František Paciga, Karol Slovič, Ján Tomča, Jozef Petrášek, Ján Kačata, Ján Gielata, Ján Paciga, Jakub Gielata, Ján Tomaškovič, Ján Petrášek, Jakub Tomaškovič a Ján Švec.

Snímky: Jozef Petrášek

Akademii zahájila první tajomnice ZO PSDS Karolina Muszyńska. Hlavní projev měl první tajomník MV PSDS Stefan Sukiennik.

Dne 1. května se již od osmi ráno na sportovním stadiónu v Piotrkowské ulici shromaždovaly zástupy lidí, školní mládež, harcerů, členů Sazu socialistické mládeže, sportovců.

V devět hodin první tajomník MV PSDS soudruh Stefan Sukiennik zahájil tábory uvítáním všech účastníků a předal slovo tajomníku OV PSDS soudruhu Wojciechovi Kluszczyńskiemu. Poté všichni shromáždění vyslechli rozhlasový projev prvního tajomníka ŪV PSDS soudruha Edwarda Gierka. Prvomájový průvod pochodoval ulicí Piotrkowskou a Sienkiewicze na náměstí J. Dąbrowského, před čestnou tribunu. Před naší klubovnou byl umístěn reproduktor, z něhož zněly pochody přehravány z gramofonových desek. Odpoledne byla uspořádána lidová veselice, která trvala až do pozdních večerních hodin.

Celkem se prvomájových slavností v Zelově zúčastnilo přes šest tisíc osob.

Václav Luštinský

JABLONKA

23. apríla t.r. pricestoval do Jablonky divadelný krúžok pri OB Lokca z Dolného Kubína, ktorý predvedol hru od F. Urbánka Kliatba v režii Ivana Krušinského. Kinosa, v ktorej sa konalo predstavenie bola preplnená.

Diváci veľmi pozorne sledovali dej hry, niekoľkokrát ju aj prerušovali vrelým potleskom. Všetci ju hľboko prežívali. Keď sa hra skončila samovraždou snubencov, ktorí nevedeli, že sú súrodencami lebo to pred nimi otec zatajil, lúdila boli celkom zrození. Po skončení predstavenia diváci burlivým potleskom dakovali Oravanom zo Slovenska za krásny zážitok. Po dlho-

trvajúcich ováciach povedal pár slov predsedu MS KSČaS v Jablonke, ktorý počakoval hercom za návštevu a za krásnu hru. Krajania sa rozlúčili s hercami, ktorí súbili, že Poľsko ešte navštívia.

Cestou domov všetci rozprávali o hre, ktorú práve videli. Podľa mňa všetci herci hrali vynikajúco. Dúfam, že v budúcnosti aj naši chlapci a dievčatá budú tak pekne hrať. Bol by som veľmi rad, keby divadelný krúžok z Lokce zahral hru Kliaťa aj v Krempachoch. Krempašania by ju celkom iste uvítali s nadšením.

Myslím, že v budúcnosti, keď poriadne nacvičíme nejakú divadelnú hru, budeme ju môcť zahrať na Slovensku a Slováci zas prídu k nám so svojim predstavením.

Bude to ďalší príspevok k ešte lepšej kultúrnej spolupráci medzi Slovákm žijúcimi v Poľsku a na Slovensku.

Jozef Petrášek

Už dlhšiu dobu Obecné družstvo Roľnícka svojpomoc v Jablonke pomerne dobre zásobuje svojich zákazníkov potravinami a inými tovarmi vyhľadávanými na tomto území. Roľníci nakupujú v novom sklede masových tovarov. Sú tam umelé hnojivá, stavebné materiály a kurivo. Správa družstva sa postarala aj o výmenu starých poškodených nápisov na obchodoch. Škoda, že už na prvej vývesnej tabuli, na predajni mäsa č. 6 v Jablonke sú v slovenskom nápisu pravopisné chyby. Je tam totiž napísané: MÁSO — VÉNINY a predsa nápis mal by zniesť: MÁSO — UDENINY.

E.K.
(meno a adresa v redakcii)

PRIVAROVKA

Asi roku 1973 začne u nás výstavba školy. Tento rok sme na výstavbu pripravili drevo. Urbar tiež pomohol. Krajania z našej obce aj ďalej budú prispievať prácou na výstavbu školy, tak ako sa ostatne vždy zapájali do všetkých svojpomocných prác.

Anton Spryka

KACVÍN

Máme také slovenské príslovie, ktoré hovorí, že skúsenosti sú najlepším učiteľom.

Naposlasy som urobil malú turistickú výpravu po tejto vari najatraknejšej oblasti krajiny a priznám sa dospelom k smutnému záveru.

Tak teda v tejto oblasti nie sú podmienky pre pestovanie turistiky. A nie je tomu vôbec na vine GKKFiT, ale vinu za taký stav nesú miestne administratívne orgány, teda asi národné výbory a rôzne iné inštitúcie, ktorých povinnosťou je zaistiť turistovi tie najzákladnejšie podmienky.

Zastavme sa na chvíľu v Pieninach. Prešli sme kus cest, máme teda hlad, sme v malebnom Czorsztyne a na križovatke cest stojí obklopená mimoriadne krásnou prírodou reštaurácia, ktorá sa menuje „Pieniny“. Spina, smrad a bieda, aj dancing. Zapácha po pive, tlačenica, stolíky neupratane, príseňne jedlá, nevidíme ani najmenšie známky starostlivosti o turistov, ani úcty k miestnym obyvateľom, ktorí iste už roky v takýchto podmienkach pijú tunu denno-denne svoje pivo.

Mali by sme si toto príslovie vziať k srdcu. V mojom príspevku by som chcel poukázať na niektoré otázky, ktoré by sa nemali vyskytovať v práci našej Spoločnosti.

Vieme, že na zasadnutiach pléna Ústredného výboru našej Spoločnosti, ktoré sa konajú viackrát do roka, a ktoré sú významou udalosťou pre celú Spoločnosť, najčastejšou otázkou bola a aj je rozdeľovanie finančných prostriedkov pre jednotlivé obvody. Ústredný výbor kupuje rôzne veci potrebné obvodným výborom a miestnym skupinám pre rozvoj kultúrnej práce, napr. televízory, kroje, harmoniky atď.

Spomínam to preto, lebo je to veľmi dôležitá otázka, ktorá sa týka nielen Obv. výborov, ale aj miestnych skupín.

Viackrát som bol na zasadnutiach pléna, na ktorých som počul hlasy, že finančné prostriedky by sa mali rozdelovať podľa počtu členov v jednotlivých MS. Nie som si istý, či tento postoj je správny, snáď ho posudia čitatelia Života. Každá miestna skupina musí začínať od náboru členov. Pri nábore, ostatne tak ako aj v celej kultúrnej činnosti, by krajania nemali zvažovať celú prácu na predsedu MS, ale iniciatívu by mali prejavovať všetci. Predsedu by mal byť organizátorom a ostatní krajania by sa mali aktívne zapájať do práce. Podľa mňa členovia, ktorí si nekonajú ani tú najzákladnejšiu povinnosť, akou je platenie členských príspevkov — ktoré sú ostatne v našej krajanskej organizácii veľmi nízke — veru nie sú v poriadku.

Vráfme sa však k finančným prostriedkom. Máme MS počítajúce 20 až 30 členov, ale máme aj také, v ktorých je 200 až 400 členov. Niekedy sa stáva, že tá menšia MS pracuje lepšie, ako väčšia, býva však aj naopak.

Ako príklad chcem uviesť MS vo Falštine. Miestna skupina je tu malá, ale aj dedinka ak sa nemýlim počita iba 40 čísel. Bol som na volebnej schôdzke MS vo Falštine, ktorá sa konala v novej hasičskej zbrojnici. Krajania z Falštiny prejavovali skutočne veľkú iniciatívu, ale zároveň zdôrazňovali, že nutne potrebujú pomoc. Chceli by, aby budúca schôdza sa už konala v klubovej MS KSČaS (do ktorej však treba kúpiť pec), kam by sa krajania mohli schádzať; cheú mať miestnosť pre

kultúrnu činnosť, ktorú budú vyvíjať nielen v prospech svojej dedinky, ale v záujme celku.

Pretu myslím, že nie je správne, aby finančné prostriedky boli prideľované podľa počtu členov v danej MS.

Chcel by som aj poukázať na otázkou hospodárenia prostriedkami, ktoré už máme. Pri našej Spoločnosti pôsobia rôzne súbory: spevácke, tanecné, divadelné, ktoré vystupujú doma, aj v ČSSR. Pre tieto súbory Spoločnosť kupuje kroje. Každá skupina a každý súbor, ktorý vlastní kroje, mal by sa o ne riadne staraf. Nemôže byť tak, ako som to videl v jednej MS, že po vystúpeniach kroje boli ledabolo pohodené, zašpičnené, pokrčené a vôbec v strašnom stave. Je to spoločný majetok Spoločnosti a mal by sme sa oň náležite staraf. Nie je tiež správne, že členovia súboru nosia kroje aj mimo javisko. Naposledy som videl, že keď pre jeden z našich súborov prišiel autobus, členovia a členky tohto súboru boli už poobliekaní do krojov a takto cestovali. Podľa mňa, a som presvedčený, že aj iní budú so mnou súhlasiť, kroje patria iba na javisko. Kroje, ako vieme, sú dnes veľmi drahé a preto súbory by sa mali o ne dobre staraf. Je to v záujme všetkých súborov našej Spoločnosti, v záujme nás všetkých, celej našej organizácie. Vážme si spoločný majetok!

Anton Pivovarčík
KREMPACHY

Naši čitatelia sa iste pamäťajú na iniciatívu ÚV KSČaS a redakcie Života, aby v rámci svojpomocných prác vybudovali na Spiši a Orave domy slovenskej kultúry. Výsledkom tejto iniciatívy je rozhodnutie vybudovať obecné domy kultúry v Hornej Zuberici (na Orave) a v Krempachoch (na Spiši). Vítame aj túto iniciatívu. Veď tieto domy budú slúžiť všetkým obyvateľom týchto obcí, čo je veľmi dôležité, lebo na tomto území neexistujú kultúrne objekty tohto druhu. O podrobnostach výstavby obecného domu kultúry v Krempachoch píše nás dopisovateľ Alojz Galuš.

* * *

Krempachy budujú obecný dom kultúry. Výstavba tohto domu bude stať celkovo 2 400 000 zl, z ktorých pre tento rok Okresný národný výbor v Novom Targu určil 270 000 zl. Roku 1972 Krempašania odpracujú na

16. apríla t.r. do kultúrneho domu prišlo veľa ľudí. Členovia divadelného krúžku z Nedeca pod vedením krajanky Novačíkovej predvádzali totiž veselohru Kubo.

Obecenstvo veľmi pozorne sledovalo dej hry a niekolkokrát prešúvalo hru potleskom a skandovaním.

Po skonečnom predstavení krajanke Novačíkovej podávala divákom za účasť na predstavení a za vrelý potlesk.

Dnes vám prinášame ďalšiu snímku do zbierky spišských pamiatok a ľudového umenia. Je to obytný dom v Krempachoch. Dnes sa už také domy nebudú.

Text a snímka: JÁN PACIGA

stavbe asi 100 000 zl. Z celkových sumy 2 400 000 zl obyvatelia Krempach dajú polovicu t.j. 1 200 000 zl. V tomto sú zahrnuté odborné a neodborné murárske práce, stavba strechy, dovoz štrku, piesku, kameňov a cementu, kopanie základov atď. Všetky práce riadi krempašský richtár Jakub Paluch aj s Karolom Paluchom.

Predukáladá sa, že výstavba potrvá tri roky. Kamene sú už pozvázané, tak isto ako aj štrk a piesok a čiastočne cement. Vykopali sme aj základy. Keď nám počasie bude priať chceli by sme tento rok vybudovať tento dom v surovom stave, to znamená postaviť pivnica, mury a strechu. Chcem ešte poznamenať, že Krempašania dávajú na výstavbu aj drevo.

Obyvatelia Krempach s nadšením prijali správu o výstavbe obecného domu kultúry. Konečne sa mládež buď mať kde schádzať, nie tak ako doteraz, keď sa schádzala iba v malých súkromných domoch. V novom obecnom dome kultúry bude divadelná sála, čítáreň a iné miestnosti.

NEDECA

Ako riaditeľka základnej školy so slovenským vyučovacím jazykom v Nedeci, v súvislosti s vašou prosbou o správu ako vyzerá zásobova-

nie našej školy učebnicami a učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení počerne dobré. Máme čítanky pre všetky triedy. Najväčšie ťažkosti sme masli s čítankami pre VIII. triedu, ale v súčasnosti ani tie nám už nechybujú. Okrem toho tieto triedy sú v predajni Dom knižník v Novom Targu. Máme aj učebnice pravopisu aj učebnými pomôckami pre vyučovanie slovenčiny oznamujem, že sme zásobení

OTÁZKY

POL'NOHOSPODÁRSKE

Svojho času sme na stránkach nášho časopisu spomíinali, že kvôli zlepšeniu výrobných podmienok pre poľnohospodárstvo, roku 1971 boli určené nové zásady kontraktácie.

Kedže v súvislosti s týmto dostali sme niekoľko otázok od našich čitateľov vynasnažíme sa o tomto probléme napísat podrobnejšie. Tak teda, aby sa roľníci mohli specializovať na výrobu určitého druhu jatočného dobytka, okrem doterajšej formy jednorázovej kontraktácej zmluvy bola zavedená aj KONTRAKTÁCIA OSÍPANÝCH NA MÁSO A SLANINU NA DLHODOBE SPECIÁLNE ZMLUVY, AKO AJ KONTRAKTÁCIA MLADÉHO JATOČNEHO DOBYTKA NA DLHODOBE ZMLUVY A DLHODOBE ŠPECIÁLNE ZMLUVY.

Zmluvy tohto druhu mali by uzatvárať tí roľníci, ktorí každý rok odvzdávajú väčší počet osípaných na mäso a slaninu. Za dodané osípané budú mať zaplatené podľa platných výkupných cien a okrem toho majú právo na:

— nákup priemyselných kŕmnych zmesí za každý kontraktovaný kus v množstve stanovenom pre danú oblasť.

— nákup 4 kg uhlia za každý kilogram netto živej váhy osípanej. Na tomto mieste pripomienime, že od mája tohto roku bol zrušený pridelový systém predaja uhlia a preto bude zavedený vyrovňávací peňažný ekvivalent.

— obdržanie pôžičky vo výške 400 zlотовých na každý kontraktovaný kus osípaných kŕmnených na mäso a slaninu.

Dlhodobé zmluvy sa uzatvárajú na neobmedzené obdobie a môžu byť zrušené na základe trojmesačnej výpovede.

Za dobytok a osípané produkované na vlastnom gazdovstve sa považujú tie

kusy, ktoré boli na gazdovstve výrobcom najmenej tri mesiace pred ich dodaním do výkupného strediska.

Teraz venujeme pozornosť dlhodobým špeciálnym zmluvám na dodávky určitého množstva kusov. Teda v súhlase s uzavretou zmluvou výrobca je zaviazaný dochovať na vlastnom gazdovstve najmenej 12 osípaných na mäso a slaninu ročne a dodať ich do výkupného strediska.

O DLHODOBEJ KONTRAKTÁCII

Výrobca, ktorý dodrží všetky podmienky tejto zmluvy má tieto práva:

— môže prednoste kúpiť prasatá osípaných s dvojstranným pôvodom a dostať 18-mesačný úver, ako aj peňažnú doplatku vo výške určenej ministrom poľnohospodárstva,

— môže kúpiť priemyselné zmesi jačerných kŕmiv v množstve najmenej 160 kg za každú dodanú osípanú,

— môže kupovať prasatá s určením na ďalší chov v miestnych podnikoch

Ústredne mäsového priemyslu, ako aj využívať zľavy pri platení za veterinárne služby,

— môže dostať z Poľnohospodárskej banky dlhodobý investičný úver na výstavbu alebo prestavbu hospodárskych budov,

— má prednosť pri nákupe stavebých materiálov na výstavbu a prestavbu hospodárskych budov,

— môže dostať pôžičku vo výške 400 zlôtých na každý kontraktovaný kus.

Dodatočne poznámenávame, že výrobcovia, ktorí uzavriú dlhodobú špeciálnu zmluvu, keď odovzdávajú naraz najmenej 10 kusov osípaných alebo štyri kusy mladého jatočného dobytka, môžu na území celého Poľska využívať bezplatné služby štátnej dopravy pri odvádzaní týchto zvierat do výkupného strediska.

Veľmi výhodné pre chovateľov je uzaváranie dlhodobých zmlúv na dodávku mladého jatočného dobytka.

Majú totiž právo na:

— nákup priemyselných kŕmivových zmesí v množstve ustálenom pre danú oblasť,

— pôžičku vo výške 700 zlôtých na každý kontraktované telo a do 2 000 zlôtých na každý kontraktovaný kus mladého jatočného dobytka.

Týmto spôsobom boli vytvorené veľmi výhodné ekonomické podmienky pre urýchlenie rozvoja chovy osípaných a jatočného dobytka. Touto dlhodobou kontraktáciou každý roľník má možnosť plánovitejšie si zariadiť výrobu hospodárskych kŕmiv a zaistiť si výrobné záemie pre chov.

Domnievame sa, že mnohí roľníci na Spiši a Orave využijú túto príležitosť.

(dp)

davku dusíku bychom snížili úrodnosť pôdy.

A ještě jedno: na pole nehnjené mrvou chlévskou musíme dávat větší množství minerálních hnojiv, abychom dodali půdu potřebné výživné látky. Každý rok musíme tato pole hnojit nejméně 60 – 80 kg fosforu a 120 – 160 kg draslíku (vždy) a 60 – 120 kg dusíku na hektar podle druhu pěstované rostliny.

KOFEIN ZLEPSUJE JAKOST VEPŘOVÉHO MASA

K tomuto závěru dospěl na základě tříletých pokusů kanadský vědec Cunningham. Kofein, který se přidává do potravy (na 1000 kilogramů potravy kilogram kofeinu), sníží zvířatům chut k jídlu, takže část jejich tuku pohltí přirozená spotřeba energie. To napomáhá přeměně bílkovin, obsažených v potravě, ve vysoko kvalitní maso. Tyto pokusy už vzbudily zájem vědců z mnoha zemí.

ZE ZKUŠENOSTÍ

ZEMĚDELCEŮ

Ríkává se, že zvyk je druhá přirozenost. Zvyk, jež někteří nazývají tradičním, často však brzdí pokrok nejenom v průmyslu, ale také a to hlavně, v zemědělství. Podíváme se např. na takovou docela obyčejnou věc jako je dojení krav. Všeobecně převládá názor, že krávy se musí dojít třikrát denně. Tak soudí dokonce i zkušení zemědělci ze státních statků a což teprve ti soukromě hospodařící!

V hospodářsky vyspělých evropských zemích již dávno dojí všechny krávy dvakrát denně, dokonce i ty, které dávají ročně více než 6000 kg mléka. Je všecky dokázáno, že nevelký pokles mléka (zhruba 7%) v prvním období po zavedení nového způsobu dojení se později vyrovnává a kromě toho má řadu jiných kladů. Především značnou úsporu času a lepší organizaci práce nejenom ve chlévě, ale i na poli. Odpaďá také problém uskladňování polodělného mléka.

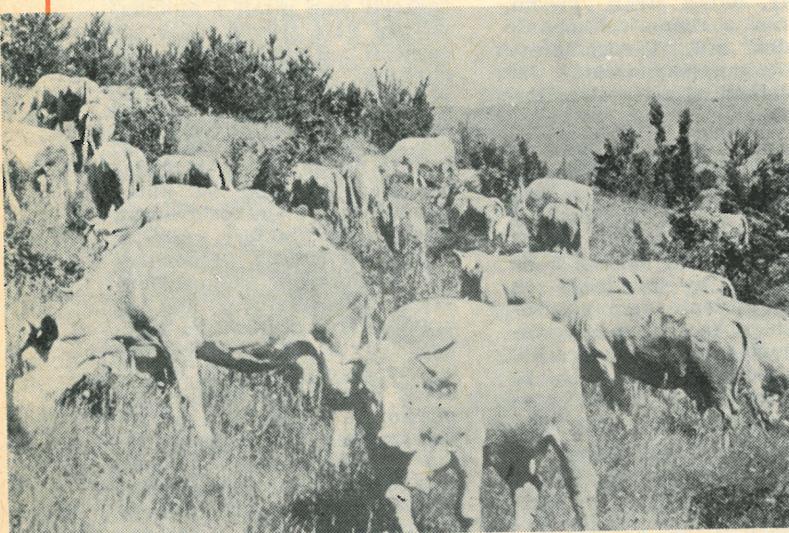
Samozřejmě, že nejlépe je přejít na dvojí dojení u prvníček. Pokud jsou ale ve chlévě krávy, které již měly telata, přecházíme na nový způsob ihned po oteleňi. Mladí zemědělci, kteří pochopili, že čas má větší cenu než kapka mléka, zavedli již ve svých hospodářstvích dvojí dojení.

Doporučujeme tento způsob všem zemědělcům, zvláště těm, kteří se zabývají chovem krav — dojnic.

* * *

V celém světě se intenzívne pracuje na vypěstování nové odrůdy brambor. V této oblasti dosáhla dobré výsledky i naše věda. Máme celou řadu úrodných bramborových odrůd, které jsou odolné proti různým bramborovým chorobám. Ale ani věda, ani svět nestojí v místě.

Ustav pro zlepšení pěstování brambor v Belgii vypěstoval odrůdu nazvanou „Nervie“. Je velmi odolná proti plísním, bramborové růžovině i jiným chorobám. Může se sájet dost pozdě, což je velmi důležité, jestliže jsou brambory druhou plodinou, např. po ozimé vikvi. Ale nejdůležitější vlastností této odrůdy je, že se dokonale uskladňuje až do léta. Bohužel, jiné odrůdy tuto vynikající vlastnost nemají.

Stáda kráv, ktoré sa pasú na horských úbočiach i nedoziernych nízinných pastvinách, sú užitočné svojou zvláštnou vlastnosťou. Z menejhotodného materiálu dokážu vyčariť nejcennejšiu potravinu, od ktorej závisí zdravie ľudstva — mlieko.

Snímka: archív

VÍTE, ŽE...

Na zelené hnojení je nejlepšie pěstovat žlutkovitý vlčí bob (Lupinus). Cím víc obohacujeme půdu ústrojnými látkami, tím je úrodnější.

Hospodářství, která mají málo živého inventáře, ale mají rašelinistické, mohou získat dobré ústrojné hnojivo zakládáním rašelinovo-močúvkových kompostů nebo kompostů z mrvové chlévské. Kompostování trvá od tří do šesti měsíců. Komposty jsou dokonce hodnotnější než hnůj. Hospodářství, která nemají dobytek ale přistupují hodně obilí učiní nejlépe, když zaorají přebytečnou slámu. Po vymálení se sláma stejněměře rozhrádí po poli, posype jakýmkoli dusíkatým hnojivem v poměru 7 – 10 kg čistého dusíku na každou tunu slámy a zaoře. Zaoráním samotné slámy bez pří-

Na jednego tucznika należy przewidzieć 1,2 m² po-

mieszczenia i 40 cm długości koryta do karmienia. Część legowiska powinna być podwyższona o 10 – 15 cm i wyłożona jakimś twardym materiałem (stare deski, cegła itp.). Przygotowanie takich pomieszczeń nie wymaga wysokich kosztów. Liczy się, że koszt przystosowania budynku (stodoly, szopy itp.) do tuczu 5 świń wynosi ok. 500 zł, natomiast wybudowanie szasalu dla tej ilości tuczników kosztuje ok. 1000 zł. Koszty te, licząc na 1 tucznika będą niższe, jeśli wstawią się do tuczu większe stado. Np. przy 10 tucznikach przygotowanie budynku kosztuje ok. 750 zł, a budowa szasalu ok. 1800 zł.

Najwyższą opłacalność w tuczu świń uzyskują ci rolnicy, którzy posiadają proszęta z własnego chowu. Czysty dochód przy odchowaniu 5 sztuk tuczników w systemie tuczu letniego, z własnych proszęta (odliczając koszty żywienia i cenę proszęta) wynosi około 6000 zł. Jeśli proszęta pochodzą z zakupu, dochód ten wynosi ok. 5000 zł. Dochód w przeliczeniu na 1 sztukę zwiększa się w miarę wzrostu liczebności tuczowego stada.

Ważnym momentem, często decydującym o powodzeniu chowu świń jest udany zakup proszęta. Najlepiej jest nabywać proszęta bezpośrednio w

gospodarstwach w których zostały odchowane. Przy wyborze proszęta trzeba zwracać uwagę na to, aby miały one równomierne, białe i lśniące owłosienie, były żywotne i reagowały na wszelkie zmiany w ich otoczeniu. To są właśnie najłatwiej dostrzegalne znaki zdrowia proszęta.

Wspomnianą wezwanie opłacalność tuczu trzody można osiągnąć pod warunkiem stosowania racjonalnego żywienia. Istotną rzeczą jest wykorzystanie wszystkich pasz własnych a więc śrut zbożowy pastewnych, otrąb, ziemiaków, buraków pastewnych, marchwi, mleka chudego (tylko dla proszęta i karmiących macior) oraz wszelkich odpadków kuchennych. Niezbędne jest też posugiwanie się zakupionymi mieszkankami pasz trzeciwych. Warto też szezreje wprowadzić zielonki do karmienia świń. Stawnią one wartościową paszę, gdyż zawierają białko, związki mineralne i witaminy. Składniki te znajdują się w zielonkach w postaci łatwo strawnej i dobrze przez organizm przyswajanej. Najlepsze dla świń są lucerna i koniczyna, spasane w stanie młodym, kiedy nie mają za dużo włókna.

Poniżej podajemy dwa przykłady dziennych dawek pasz dla tuczników na okres letni (wg. S. Jaworskiego – „Trzoda chlewna 1970 r.“):

PRZYKŁAD I

Zestaw pasz	Ciezar tucznika w kg									
	20–30	30–40	40–50	50–60	60–70	70–80	80–90	90–100	100–120	Ilość potrzebnych pasz na okres tuczu 1 szt. o wadze 120 kg
Mieszanka T	0,9	1,1	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	180
Mleko chude	1,0	1,0	0,5	—	—	—	—	—	—	40
Śruty zbożowe	0,4	0,5	0,8	1,2	1,3	1,4	1,4	1,6	1,6	180
Zielonka z motylkowych	1,0	2,0	2,5	3,0	3,5	4,0	5,0	5,0	5,0	520

PRZYKŁAD II

Provit	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	60
Śruty zbożowe	0,7	0,9	1,3	1,5	1,5	1,6	1,4	1,5	1,5	200

ACH, TIE PARÁDNICE!

Odkedy naša televízia začala vysielat anglický seriál o kráľovi Henrichovi VIII., všetci sa zaujímajú o dejiny. Preto prinášame malú zaujímavú správu, tentokrát z francúzskych dejín, o najdrahších šatách na svete. Tie-to šaty nosila francúzska kráľovna Maria de Medici, ktorá žila v rokoch 1573—1642, manželka francúzskeho kráľa Henricha IV., a matka Ludovíta XIII. Podľa kronik, tieto šaty zdobili 39 000 perál, ktoré väzili okolo 25 kg a tri tisíce diamantov. V prepočítaní na súčasné peniaze tieto šaty by stali 19 miliónov dolárov. Šaty mala kráľovná oblečené iba raz, 14. septembra 1606, na krstinach svojho

prvorodeného syna. Kroniky písu, že tieto šaty boli nie len najdrahšie, ale aj najfajšie v dejinách sveta.

ZRKADIELKO, POVEDZ ŽE MI

Odborníci v kanceláriach pre štúdium trhu veľkých kozmetických firiem urobili naposledy zaujímavé výpočty: 6 až 10-ročne dievčatko trávi denne pred zrkadlom priemerne sedem minút, vo veku 10 až 15 rokov na tento účel venuje 18 minút, vo veku 15 až 20 rokov každé dievča skrášluje svoju tvár 50 minút denne, a vo veku 20 až 40 rokov tento priemer dosahuje 93 minúty. Ženy, ktoré majú vyše 60 rokov, opäť trávia pred zrkadlom iba sedem minút denne. (!).

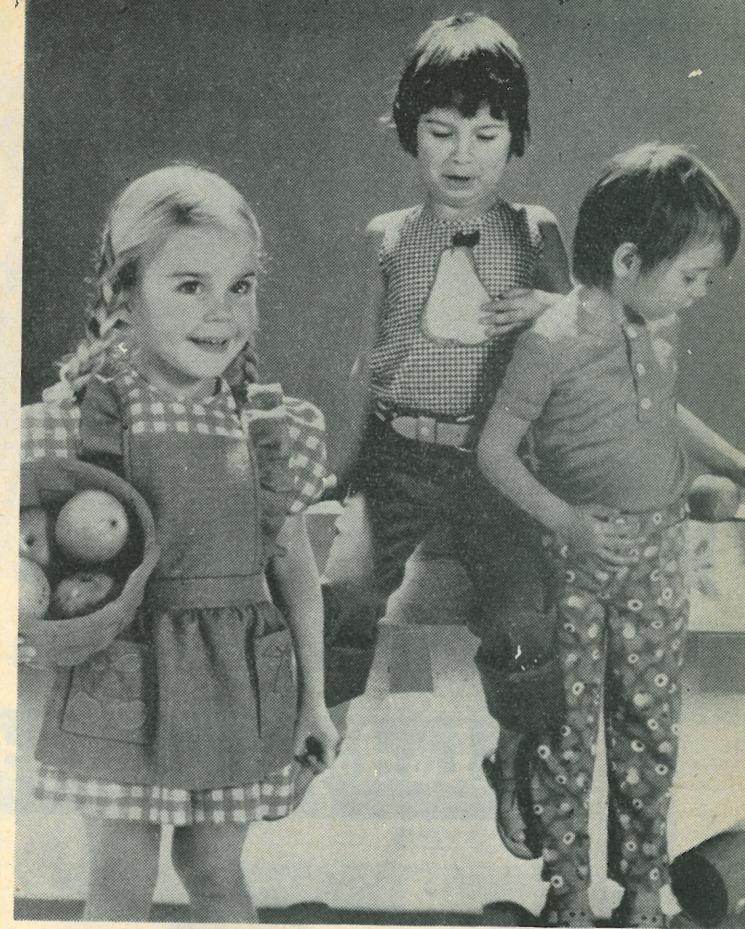
VIEŠ, ŽE...

Odborníci zo závodného výskumného laboratória Polity v Poznani pripravili niekoľko nových liečebných prípravov, ktoré iste uvítajú ľudia trpiaci rozličnými fažkami. Medzi nimi upozorňuje na seba najmä nový pre-

parát proti tučnote, ktorý sa bude vyrábať v podobe záuskov (!). Pri tejto príležitosti však chceli by sme upozorniť, že prípravky proti tučnote sa nesmú používať bez predpisu lekára.

A tu je naše nové „odtučňovacie“ heslo.

Ked' sa vyhýbaš komore — predĺžuješ si život!

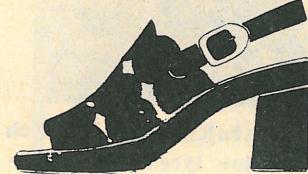
PRI PRÍLEŽITOSTI MEDZINÁRODNEHO DŇA DETÍ PRINÁŠAME PRE NAŠICH NAMENŠÍCH LETNÚ MÓDU SPOLU S VRELÝM BLAHOŽELANÍM.

B LONDÍNKY RUNETKY

Ak uveríme tomu, čo nám odpôruča móda, tak vraj tento rok na jar a v lete blondínky budú najmodernejšie. Čo ešte viac prekvapuje — aj keď odfarbovanie vlasov nie je moderné (nosia sa iba prirodzené farby), rozjasňovať vlasov je dovolené. Čím jasnejšia blondinka, tým modernejšia. Na snímke modernej účesy pre túto letnú sezónu.

PODLA VŠETKÝCH PREDPOKLADOV MÓDNA OBUV NA LETO BUDÉ TEN TO ROK VEĽMI FAREBNÁ. NIEKOLKO ZÁVODOV KEUČOVÉHO PRIEMYSLU ZAČNE VYRÁBAŤ KORKOVÉ SANDÁLKY NA LETO. SNAĎ BUDU TAK VYDARENÉ, AKO TIE NA SNÍMKE.

Dnešný módny smer v pánskom obliečení možno charakterizať ako svieži, mladistvý, pretože farebnosťou, strihovým riešením a detailami dáva možnosť vyniknúť peknej, vyšportovanej mužskej postave. Stíhla, priliehavá línia však nesmie ohrozit pocit pohodlia.

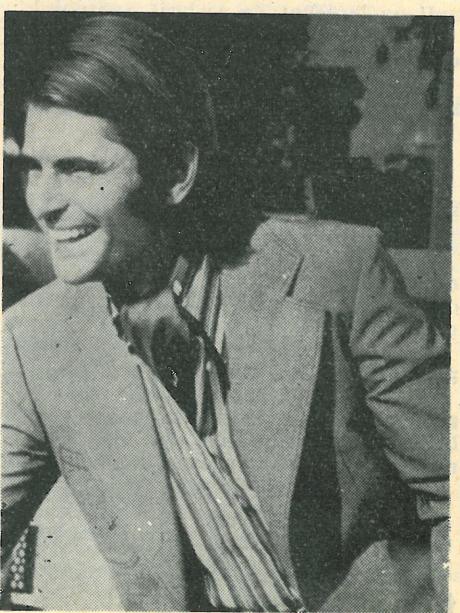
Sviežosť moderného mužského oblečenia vo veľkej miere podmiňuje farebnosť materiálu. Moderné sú najmä dežený svetlejších farieb, v ktorých sú často vkomponované najrozmanitejšie motívy a prúžky. Materiál býva buď stopercentná vlna alebo zmes vlny s polyesterovými vláknami.

Zoštíhlenie docieľujeme tvarovacími švami na prednom i zadnom diele saka.

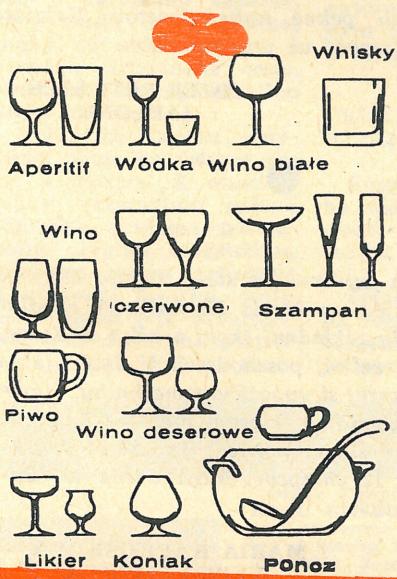
Opasky sú širšie s väčšou kovovou sponou, alebo sponou z umelého hmoty. Nohavice sú aj naďalej udržujú priľiehavú líniu cez boky a zvýšený pás v šírke 5 — 7 cm na dva gombíky.

Sírka nohavíc sa mení. Podľa dnešnej módnej najviac byť nohavice v kolene síroké najviac 24 cm a dolu 25 cm.

Manžety sú široké tri a pol centimétra, alebo sa nosia nohavice bez manžiet.

CO W CZYM?

KAŻDY TRUNEK WYMAGA INEGO SZKŁA. W JEGO WYBORZE MA WAM POMÓC NASZ DZISIEJSZY MASYWNY PRZEWODNIK.

Romantická móda poznačila i farebnosť pánskych košief. Košeľa sa stala dominantou pánskeho oblečenia. I výstrih pánskeho saka je hlbší najmä preto, aby v plnej miere vynikla farebnosť košeľa.

No košeľa upozorňuje na seba nielen farebnosťou, ale i strihom. Základným tvarom je košeľa mierne vyvádzaná v páse, pre mladšie ročníky dokonca s tvarovacími švami.

Golie košeľ sú vyššie, otvorennejšie, s predĺženými, ostrými alebo zaokruhlenými hrotmi.

Najvhodnejším materiáлом je polipén z čistej bavlny alebo v zmesi s polyesterovými vláknami.

Sportové typy košeľ vynikajú väčšou farebnosťou ako spoločenské košeľe. Sú z potlačeného materiálu v živých alebo pastelových farbách. Sú z bavlny alebo zo zmesi bavlny s polyestrom. Tieto typy sú voľnejšieho strihu, aby nebránili v pohybe a sú obohatené o niektoré športové prvky, napríklad štepovanie a našívania vrecká. Pravda, máme s nimi viac práce. Sportové košeľe vhodne doplniajú šály. Popri týchto typoch košeľ zostáva do spoločnosti najvhodnejšia biela košeľa s manžetovými gombíkmi a viazanou.

★

Viazanka je šperkom pánskej módy. Aj tu nastala výrazná zmena, kladie sa dôraz najmä na jej farebnosť a šírku. Moderná viazanka má mať šírku aspoň 9 až 15 centimetrov, mala byť lesklá a pestrofarebná. Uplatňujú sa na nej najmä žakorové vzory, ktoré reprezentujú zväčša turecké ornamenty alebo rôzne geometrické obrazce. Široká viazanka sa viaže na väčší, ležérny uzol.

Zapínanie je zväčša jednoradové na dva gombíky, pričom vrchný gombík je v pásovej líni, čím sa predĺžuje opticky celé sako spolu s klopou.

Klopy sú tohto roku širšie ako obyčajne, už 9 — 12 cm.

Ramená sú rovné, v prirodzenej šírke na chrbte bude rozparok.

Sportové obleky budú prevážne v neformálnom štýle s výhradne jednora-

on 72

PRI TEJTO PRÍLEŽI-
TOSTI VŠETKÝM MLA-
DÝM ČITATELOM SR-
DEČNE GRATULUJEME
A VENUJEME BÄSEŇ
OD JULIANA TUWIMA.

MLADÍ DOPISOVATELIA PÍSU

Na tohoročné veľkonočné sviatky, ktoré boli 2. a 3. apríla, sa všetci pripravovali, starší a mladí, ženy a muži. Muži vyfahovali z vreciek zlatky na mäso a klobásy, ženy piekli chutné koláče, múčniky a všeľo iné, dievčatá pripravovali pálenku pre chlapcov a chlapci voňavky. Konečne prišla nedela, jeden z najveselších sviatkov v roku, na ktorý sa všetci tak tešili. Po dlhom pôste všetci sa dobre a z chuti nadjedli klobásy, koláčov a vajíčiek. Naťastie nikto sa neprejedol a tak nemocnica v Novom Targu nemala starosti s Krempašanmi. A hned tu bolo popoludnie. Na ceste sme videli skupinky mladencov, ktorí išli s hudbou k svojim dievčatám. S nimi strávili celé popoludnie, večer, ba aj polovicu noci. Do polnoci sa po dedine ozýval spev, hudba a smiech.

Na druhý deň — vo veľkonočný pondelok, už od piatej hodiny ráno sa po dedine ozývali hlasys. No tentokrát to už boli mladší chlapci, žiaci základnej školy. Behali s voňavkami po dedine a búchali na dvere domov, v ktorých bývali ich školské kamarátky. Keď im neotvorili, čakali tak dlho a chovali sa tak ticho, až napokon niekto z domáčich otvoril dvere. Vtedy šikovnejši skočili do izby a za nimi ostatní. Polievali dievčatá vodou a keď niektorá mamička príliš bránila, poliali aj ju. Ale aj chlapcom sa niekedy ušlo. Prejíkané dievčatá na všetko mali spôsoby. Keď chlapci prišli pod oblok dievčatá ho tichúčko otvorili a vylievali na nich celé vetrá, hrnce a hrnčeky vody. Nie vždy sa to podarilo, lebo aj chlapci sú predsa šikovní a zavčasu odskočili. Takéto kúsky potom nepresli dievčatám „nasuchu“. Keď niektorú z tých prejíkaných chlapci chytili, zdalo sa, že vody v studni alebo v potoku nestačí. Polievali aj prváci prváčky. Keď už svoje kamarátky pekne pokropili voňavkou, dostali zákusky, s ktorými hrdo kráčali cez dedinu domov. Škoda, že bolo špatné počasie — pršalo.

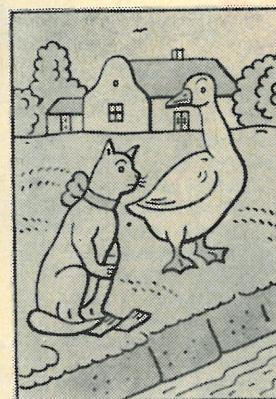
JOZEF PETRÁŠEK
JABLONKA

VI. MEDZINÁRODNÝ DEŇ DETI

mladym * mladším * najmladším

FRANTISEK HRUBÍN

CHYTRÁ ZVÍRÁTKA

Jak udělat hop a skok
přes potůček, přes potok?
Dej dvě hlavy dohromady,
hned si budou vědět rady:

kudy nelze po nohou,
křídla ráda pomohou —
frr... a už jsme přeletěli,
oba zdráví, oba celí!

tak sa stalo čo? No, Jožko?
— Keď mal kráľ šestnásť rokov... tak
dostal občiansky preukaz a mohol chodiť na neprístupné filmy!

* * *
Na školskom výlete.
— Miško, keď máš po pravej ruke
juh a po ľavej sever, čo máš za chrbtom? — pýta sa učiteľ.

— Prosím, za chrbtom mám batoh s buchtami!

* * *
— Mamička, v dnešnej úlohe som ne-
mala ani jednu pravopisnú chybu! —
chváli sa doma mala Viera.

— To som veľmi rada, Vieročka!

A z čoho ste tú úlohu písali?

— Z počtu, mamička!

* * *

Lacko prišiel k lekárovi.

— Tak čo ti chýba chlapček? — pýta sa lekár.

— Pán doktor, už tretí deň ma boli

hlava.

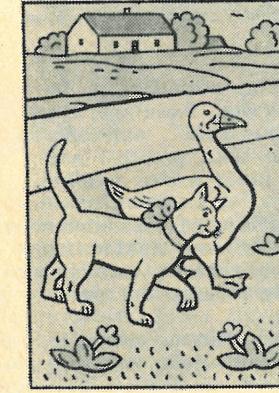
— Hlava? A prečo máš zaviazané ko-
leno?

— Prosím, mne sa ten obváz zošmy-
kol!

* * *

Na hodine dejepisu:

— A keď mal kráľ šestnásť rokov,

NAŠA SÚTAŽ PO-
KRAČUJE — ODME-
NY ČAKAJÚ!

VŠETCI KRESLÍME
ALEBO MALUJEME!

VŠEOBECNÁ TÉMA:
25. VÝROCIE ZALO-
ŽENIA KULTÚRNEJ
SPOLOČNOSTI ČE-
CHOV A SLOVÁKOV
V POLSKU.

TÉMA NA MESIAC
JÚN:

1. ČLENOVIA KSCaS
— VZORNÍ ROĽNÍCI,

2. TURISTI V NAŠEJ
OBLASTI.

PRIPOMÍNAME, ŽE
NAJLEPSIE PRÁCE
BUDÚ ODMENENÉ.

CELKOVÁ HODNO-
TA ODMIEN ČINÍ PÄT
TISÍC ZLOTÝCH.

Dňa 19. marca 1972 sa v Poľsku konali voľby do Sejmu, nejvyššieho zákonodarného orgánu Poľskej ľudovej republiky.

U nás v Jablonke bol to skutočne vzrušujúci deň. Niekoľko dní pred nedelou 19. marca, mládež upravila volebnú miestnosť, urobila aj šípkys, ktoré hlasujúcim ukazovali cestu. Aj lyceum pekne vyzdobili vlajkami. Hlasovalo sa v základnej škole č. 1. V nedelu, už o 6 hod. ráno prišli do volebnej miestnosti prví voliči. Prví hlasujúci, tak isto ako aj najstarší krajan v Jablonke, dostali pekné kyticke kvetov. Najviac ľudí prišlo hlasovať už predpoludním.

JOZEF PETRÁŠEK
JABLONKA

Veľmi rada by som sa stala dopisovateľkou Života. Menujem sa Mária Karkošková, chodom do VIII. triedy základnej školy a učím se dobre. Školu máme veľkú, poschodovú. V škole je aj knižnica, v ktorej si vypožičiavame knihy. Máme aj žiacky obchodík, v ktorom môžeme kúpiť čo potrebujeme v škole. V triede je nás 24 detí — 12 dievčat a 12 chlapcov. Moja trieda je fuzikálnomatematická.

MÁRIA KARKOŠKOVÁ
VEĽKÁ LIPNICA

* * *

Milá Marienka! Sme radi, že sa chceš stať našou dopisovateľkou. Očakávame ďalšie listy a vitame ťa medzi nami — mladými dopisovateľmi Života.

NAŠI V JABLONSKOM LYCEUM

GRATULUJEME!

ŽELÁME VŠETKÝM NAŠIM CITATELOM,
KTORÍ SA UČIA VELA ÚSPECHOV POČAS
SKÚSIEK A PEKNÉ, SLNEČNÉ PRÁZDNINY.

CHI CHI CHI...

— Anička, pozri na toho chlapa, čo sedí na lavičke! To je kráľ Svätopluk!

— Nehovor, Zuzka, ved' ten je už dávno mŕtvý!

— Čoby bol mŕtvý, Anička. Ved' sa pred chvíľkou pohol!

* * *
— Povedz mi, Gusto, čo je to balada!
— Prosím, balada je báseň, ktorá sa začína smutným koncom!

* * *
— Katka varila na výlete prvý raz sama obed a keď ho dokončila, zvedavo sa vypytovala ostatných, ako im chutí.

— Celkom dobre je to, — hovorili priatelia, — len mäso je akési tvrdé...

— To nie je možné! Varila som ho presne podľa receptu: kilo mäsa varte hodinu. Mali sme len pol kila mäsa, nuž som ho varila presne pol hodiny...

* * *
— Na hodine dejepisu:
— A keď mal kráľ šestnásť rokov,

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P rawnik

W trosce o zapobieganie mnożącym się pożarom — w Dzialeku Ustaw Nr 12 z dnia 7 kwietnia 1972 r. pod pozycją 89 ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 marca 1972 r. w sprawie zapobiegania pożaru lasów i obiektów budowlanych powstających w wyniku wypalania łąk i wrzosówisk.

W myśl zasad tego rozporządzenia zabronione jest na terenach łąk i wrzosówisk w odległości do 100 m od lasów, obiektów przemysłowych, składowisk i innych zabudowań dokonywanie czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo pożaru, a w szczególności:

- 1) spalanie pokrywy gleby i pozostałości roślinnych,
- 2) roznoszenie ognisk, pozostawianie lub przenoszenie palących się albo tiączących się przedmiotów oraz korzystanie z otwartego płomienia jak również porzucanie nie
- 3) używanie na parowozach, w czasie przejazdu przez tereny leśne i szczególnie zagrożone, dmuchaw oraz manipulowanie na rusztach paliwisk,
- 4) używanie ciagników bez zabezpieczenia rur wydechowych iskrochronami.

Natomiast wypalanie pokrywy gleby i pozostałości roślinnych na terenach łąk i wrzosówisk w odległości ponad 100 m od lasów, obiektów przemysłowych,

wygaszonych zapalek i niedopałków papierosów,

składowów i innych zabudowań wymaga zezwolenia na terenie gromad — biura gromadzkiej rady narodowej, a na terenie osiedli i miast — miejscowej jednostki straży pożarnej. Ponadto zezwolenie dotyczy terenów położonych w odległości od 100 do 500 m od lasu wymaga uzgodnienia z właściwym nadleśnictwem.

W zezwoleniu określa się warunki wypalania pokrywy gleby i pozostałości roślinnych zapewniające maksymalne bezpieczeństwo pożarowe.

WITOLD FERFET

W eterynarz

SWIERZB ŚWIŃ

Świerzb jako choroba pasożyticzna wywołana jest przez małe owady żyjące w powierzchownej warstwie skóry głowy — szczególnie koło oczu i uszu, na grzbicie, bokach tułowia i po wewnętrznej stronie ud. Najczęściej atakują one świnie porośnięte gęstą szczećiną, a rzadziej rasy angielskie. Widoczne zmiany występują najczęściej

u młodych prosiąt a przy silnym rozplenieniu się od macior zakażają się nawet kilkudniowe oseski. Niektórzy hodowcy uważają że świnie zarażone świerzem lepiej się hodują. Nic chyba bardziej niedorzecznego, gdyż obecność tych pasożystów rzutuje niekorzystnie na cały rozwój zwierzęcia.

Owady — świerbowce przenikają w powierzchowne warstwy skóry, gdzie samica składa jaja. Z jaj po 48 godzinach wylęgają się młode. Świnie zdrowe zarażają się świerzem przede wszystkim przez bezpośrednie zetknięcie się z chorymi, z przedmiotami służącymi do ich

oprzątania oraz przez zażoną ściółkę jak również za pośrednictwem ludzi. Owady te wywołują silne swędzenie skóry a na świętujących guzkach zbierają się suche luski, wypada szczecina, później zaś w miejscach tych powstają liczne strupy. Chora skóra stopniowo grubieje i falduje się, a między faldami powstają ranki. Wskutek silnego świadu chore zwierzęta zachowują się podobnie jak przy podrażnieniu mózgu — nagle uciekają ze stada z podniesioną głową, często potrzasają uszami, wkładają głowę w ściółkę oraz tarzają się. U świn dorosłych oprócz świerzu na tułowiu, dolą-

ca się i świerzb uszu. Zauważysz schorzenie należy przede wszystkim oddzielić zwierzęta zdrowe oraz przeprowadzić dokładne oczyszczenie i odkażenie chlewa i wszystkich przedmiotów z nim związanych. Świnie zdrowe, które zetknęły się z zarażonymi należą obmyć wodnym roztworem kreolini (szklanka kreolini na 10 litrów wody) i umieścić w odkażonych kojeach. Ze świn chorą wskazane jest usunięcie szczotką lusek i strupów i następnie stosowanie wierek z maścią jakie są ogólnie dostępne w aptekach.

HENRYK MĄCZKA

kaný zelený petržlen alebo pažitka.

JARNÉ VAJCIA

Rozpočet: 4 vajcia, 40 g masla, 40 g krupicovej mýky, 2 dl mlieka, 30 g vareného špenátu, 30 g pretlaku, 1 žltok, soľ, horčica, voda, citrónová šťava.

Vajcia uvaríme na tvrdlo, olúpeme a uložíme na sklenutu misu vyloženú šálavovými listmi. (Spodok vajcia odrežeme, aby pevnějšie stali). Z masla a mýky pripravíme bledú záprážku, zalejeme ju mliekom, osolíme, povaríme na hústejšiu kašu a rozdelíme na štyri rovnaké diely. Do prvého dielu zamiešame žltok, citrónovú šťavu a horčicu. Do druhého rajčiakového pretlaku, do tretieho uvareného, dobre ocedeného a pretretého špenátu. Štvrtý diel necháme biely.

Uložené vajíčka polejeme farebnými masami. Masa musí byť hustá, aby nestiekla z vajec. Misu s vajcami ozdobíme pokrájaným citrónom, reďkovou a zeleným petržlenom.

PRÍRODNÝ TEĽACÍ REŽEN

Rozpočet: 500 g teľacieho mäsa zo stehna, 60 g masli alebo oleja, 20 g masla, 10 g hladkej mýky, soľ.

Teľacie mäso pokrájame na rezne, ktoré zláhka nakoľpeme a posolíme; okraj je miestami narežeme, aby

sa pri opekání neskrútili. Na rozpálenej masti ich z oboch strán do červená opečieme. Opečené vyberieme, mast zaprášime mýkou, popražíme, zalejeme vodom, pridáme maslo a varíme dovtedy, kým sa šťava nezačne od tuku oddeľovať. Stavou potom zalejeme rezne.

Podávame s opekanými zemiakmi alebo dusenou ryžou a s kompotom alebo šalátom.

ZELENINOVÉ RIZOTO

Rozpočet: 30 g masti, 280 g ryže, 30 g masti, 20 g cibule, 150 g mrkví, 150 g zeleného hrášku, 150 g kálerábu, 50 g petržlenu, voda, soľ, zelený petržlen.

Prebratú a umytú ryžu oprážime na masti, zalejeme vodom, posolíme a prikrytú dusíme. Na masti zapeníme pokrájanú cibulu, pridáme umytú, očistenu zeleninu pokrájanú na kocky, soľ, trochu vody a dusíme. Udušenú zeleninu zmiešame s udušenou ryžou a okoreníme posekaným zeleným petržlenom.

KRUPICOVÉ SMAŽIENKY

Rozpočet: 160 g krupice, 20 g tuku, 40 g syra, 200 g zeleniny, 20 g strúhanky, 80 g tuku, soľ, 1 vajce, 4 dl vody.

Do vriacej vody pridáme tuk, zavaríme krupicu

a povaríme na hustú kašu. Do vychladnutej zamiešame postrúhanú surovú zeleninu, syr, soľ a vajce. Na doske posypanej strúhanou formujeme smaženky, ktoré obaľujeme v strúhanke a vyprážame.

Podávame ich so zeleninovým prívarkom.

ČUČORIEDKOVÝ KOMPÓT

Rozpočet: 600 g čučoriediek, 80 g cukru, 2 1/2 dl vody.

Vodu s cukrom dáme variť. Keď voda vrie, pridáme prebraté a umyte čučoriedky a prikryté odstavíme.

KAKAOVÝ CHLEBIČEK S JABLKAMI

Rozpočet: 400 g čistých jabĺk, 50 g krupice, 2 žltky, 20 g kakaa, 50 g strúhanky, 150 g práškového cukru, 3 bielky, 20 g práškového cukru na posypanie.

Očistené jabĺká postrúhamy, pridáme k nim krupečku a necháme asi pol hodiny stáť. Potom pridáme žltky, kakao, tuhý sneh ušľahaný z bielkov, cukor a strúhanku. Všetko ziahka primiešame, vylejeme do vymastenej a mýkou vysypanej chlebičkovej formy a pečieme v stredne teplej rúre. Upečený posypeme cukrom.

KALENDÁŘ 1972

JÚN — ČERVEN

1. STVRTOK	PIATOK
2. STVRTOK	PIATOK
3. STVRTOK	PIATOK
4. STVRTOK	PIATOK
5. PONDELOK	PIATOK
6. PONDELOK	PIATOK
7. PONDELOK	PIATOK
8. PONDELOK	PIATOK
9. PONDELOK	PIATOK
10. PONDELOK	PIATOK
11. PONDELOK	PIATOK
12. PONDELOK	PIATOK
13. PONDELOK	PIATOK
14. PONDELOK	PIATOK
15. PONDELOK	PIATOK
16. PIATOK	PIATOK
17. PIATOK	PIATOK
18. PIATOK	PIATOK
19. PIATOK	PIATOK
20. PIATOK	PIATOK
21. PIATOK	PIATOK
22. PIATOK	PIATOK
23. PIATOK	PIATOK
24. PIATOK	PIATOK
25. PIATOK	PIATOK
26. PIATOK	PIATOK
27. PIATOK	PIATOK
28. PIATOK	PIATOK
29. PIATOK	PIATOK
30. PIATOK	PIATOK
1. júna	vých. sl. 3.20
1. júna	vých. m. 23.05
15. júna	vých. sl. 3.14
15. júna	vých. m. 7.48
	záp. sl. 19.48
	záp. m. 6.53
	záp. sl. 19.59
	záp. m. 22.38

JÚL — CERVENEC

1. SOBOTA	NEDEĽA
2. SOBOTA	NEDEĽA
3. SOBOTA	NEDEĽA
4. SOBOTA	NEDEĽA
5. SOBOTA	NEDEĽA
6. SOBOTA	NEDEĽA
7. SOBOTA	NEDEĽA
8. SOBOTA	NEDEĽA
9. SOBOTA	NEDEĽA
10. SOBOTA	NEDEĽA
11. SOBOTA	NEDEĽA
12. SOBOTA	NEDEĽA
13. SOBOTA	NEDEĽA
14. SOBOTA	NEDEĽA
15. SOBOTA	NEDEĽA

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEĎ POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PRESDUDOK NAŠICH BABIEČEK. KONECNE, VED JE TO IBA ZABAVA, TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

*

Meč mat — čest a sláva
— dostať — staneš sa pánom
— zlomit — hanba
— stratíť — stratís účtu svojich bližných
Nemanželské dieta — ohovárajú ta
Operáciu vidieť — znamená nemocnicu
Plátano jemné — blahtobyt
— hrubé — skromná existencia
— kupovať — tvorj blahtobyt sa zvýši
Plot vidieť — musíš prekonat mnohé prekážky
— preliezať — najdeš východisko z tažkej situácie
— vidieť padnutý — musíš lepšie chrániť svoj majetok
Pokožka čistá, jemná — budeš milovaný
— vráska — dosiahné vysoký vek
— čierne alebo hnédá — budeš zradený
Prešteň dostať — čest
— stratíť — budeš uraznený
— kupovať — zamilujes sa
— veľmi cenný — prijemná budúcnosť
— darovať — choroba
— najst — roztržky
— železný — stojíš pred tažkým bojom o budúcnosť
— zlatý mat — budeš požehnaný detmi
— zo slonoviny — skončí twoje utrpenie
— zlomený — rozchod a hákka.
Pstruh v čistej vode — šťastie
— chytia — výhra v lotérii
— jest — obdržíš smutnú správu.

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEZITOSTMI? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRANKACH NÁSEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz., oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie František Bednářík (Nowa Biela), Augustín Bryja (Lapsze Wyzne), Mírona Čížková (Zelów), Jozef Grigák (Niepolomicze), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapský (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Ján Králik (Krempachy), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídya Mšálová (Zubrzyca Górska), Lídya Mundílová (Kuców), Ignác Nižník (Myšlenice), František Svetlík (Lipnica Mała), Ján Sviatok (Piekielník), Ján Šternberg (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Zofia Wasilewska (Lapsze Nižne), Andrej Vojtaš (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenia na język słowacki — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvínský. Korekta jęz. słowackiego Ján Šternberga. Red. techn. — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz. „ŽIVOT“ ukazuje się około 15 każdego miesiąca.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca:

Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE“ RSW „PRASA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, FOKSAL 13. TEL.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: kwart. 3 zł, półrocza 6 zł, roczna 12 zł.

V ranom stredoveku jedinými vzdeleními boli knazi: v kláštoroch prepisovali stare rukopisy, zakladali školy, odfit sa širil aj praktický pravok — rozvoj polnopoštárstva, obchodu. V Nitre sídlili benediktíni snáď už v dobe velkomoravskej, okolo roku 1075 bol kláštor aj v Hronskom Beňadiku. Latincina, reč cirkev, je univerzálna, bola sa postupne celoeurópskym jazykom vzdelenov, keď padli jazykové prekážky, boli možné lepšie kontakty, a tak ani Slovensko v tomto celoeurópskom vývoji nezaostalo. Ľud, ktorý latininu, ba ani základné vzdelenie nevedel, tradoval z generácie na generáciu svoju vlastnú kultúru vo vlastných nárečiach. Tak žili po storočia popri sebe univerzálna vzdelenosť i folklór: aj oni sú prarodičmi národnnej vzdelenosti.

V 14. storočí vznikajú v Európe prvé veľké univerzity. Inteligenciu Slovenska vyrasila zväčša na Karlovej univerzite v Prahe, na viedenskej a krakovskej univerzite (v Krakove) v rokoch 1400—1526 bolo z 2500 uhorských študentov, asi 900 zo Slovenska. V 14. a 15. storočí bolo Slovensko najvyspeliejsou časťou Uhorska, malo najviac vzdelenov, z ktorých mnohí sa už vtedy označovali za Slovákov, mnohí pochadzali z chudobných vidieckych rodín. Roku 1467 z iniciatívy krála Mateja vznikla univerzita v Bratislave, Academia

svoje sídlo v Prahe, zotrvala na protireformáciu, dokonca aj kráľovský mestodržiteľ Thurzo. Podarilo sa mu dobyť Košice, Dridalo sa k novemu aj západnému Slovensku. Až vtedy, pod hrozobu udalosti, boli Habsburgovci doničení, poskytnutí Šľachte i mešianom určité politické a náboženské slobody. Boli minimálne, hneď nato, v rokoch 1619—1620 obsadili Slovensko Gabrieľ Bethlen, tiež jeden z vodcov protestantizmu v Sedmohradsku, no po víťazstve Habsburgovcov na Bielom More, ktoré známenalo upínu likvidáciu českého národa, hoci ho podporovali aj Turci. Postupne sa Slovensko a celé Uhorsko stalo habským (tentotocne mocným) rodovlom vedy v Európe. Ich moc sa centralizovala a ich vláda sa stala absolutistickou. Keď sa im podarilo definitívne poraziť Turkov, uverili si ruky pre riadenie svojich domácanov, problém. Este roku 1703 stieť viedol František II. Rakoczi, dedičný župan sárský, potomok panovníckeho rodu, veľké povstanie, ktoré trvalo päť rokov a pridala sa k nemu nižšia i stredná Šľachta a príslušníci, no roku 1708 bol pri Trenčíne porazeny.

Boli to storočia vojen, povstaní, neširod, politického a náboženského utlaku. Ľud, ktorý prinášal na bojiská život i majetok, nikdy nici

18. storočie opäť podstavne zmienilo charakter Európy. Rozvoj miest, rozvoj vedy, oslabenie starých feudálnych vzťahov, to všetko je na jednej strane dôsledok predošlého vývoja, na druhej strane príprava pre nové usporiadanie: vo sfére myšlenia, politiky i spôsobu života.

Pojem národ je známy od 18. storočia. V 16. a 17. storočí mali Slováci dokonca lepšie podmienky pre rast k národu než Maďari, ktorí žili na území obsadenom Turkami. Kulturny i politicky život sa odohrával na slovenskom území, mešanica pochádzala zväčša zo slovenského vidieka, kde sa naučili po slovensky, stále rušnejsi pohyb medzi mestami i obcami stieral postupne hranice nárečí a vytváral predpoklady pre jednotný jazyk a národné vedomie.